

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Інститут економіки і менеджменту
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування

БАСКЕВИЧ НАЗАРІЙ ОЛЕГОВИЧ

УДК 336.71

КВАЛІФІКАЦІЙНА (МАГІСТЕРСЬКА) РОБОТА

Управління портфелем активів банків України на засадах ESG-принципів

Освітня програма – Фінансовий менеджмент
у сфері бізнесу

Спеціальність 072 – Фінанси, банківська справа, страхування
та фондовий ринок

Баскевич Н.О.

(підпис, ініціали та прізвище здобувача освітнього ступеня)

Науковий керівник доц. к.е.н. Маринчак Л. Р.
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Рецензент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Івано-Франківськ – 2025

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів магістерської роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми та постановка завдання магістерської роботи	03.11.2025	Виконано
2.	Розділ 1. Теоретичні засади управління портфелем активів банку на основі ESG-принципів.	10.11.2025	Виконано
3.	Розділ 2. Аналіз управління портфелем активів банків України в контексті ESG-трансформації.	17.11.2025	Виконано
4.	Розділ 3. Напрями оптимізації управління портфелем активів банків України на засадах ESG-принципів.	24.11.2025	Виконано
5.	Вступ і висновки до роботи	27.11.2025	Виконано
6.	Оформлення роботи згідно встановлених вимог	30.11.2025	Виконано
7.	Подання готової роботи з комплектом супровідних матеріалів на допуск до захисту	01.12.2025	Виконано

Студент

_____ (підпис)

Назарій БАСКЕВИЧ

Керівник роботи

_____ (підпис)

Лілія МАРИНЧАК

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна (магістерська) робота містить 87 сторінки, 7 таблиць, 8 рисунків, перелік джерел посилань із 52 найменувань і 1 додаток.

У сучасних умовах трансформації економіки, посилення кліматичних та соціальних ризиків та інтеграції України до європейського фінансового простору особливого значення набуває перехід банків до моделей діяльності, що ґрунтуються на принципах сталого розвитку. Ефективне управління портфелем активів банку із врахуванням ESG-факторів сприяє підвищенню фінансової стійкості, покращенню ризик-менеджменту, доступу до нових джерел капіталу і зміцненню довіри інвесторів та суспільства. Впровадження ESG-підходів в Україні відбувається на тлі воєнних викликів, що зумовлює структурні зміни в портфелях активів та потребує адаптації банківських стратегій до пріоритетів відновлення та сталого економічного зростання.

Об'єктом дослідження виступає портфель активів банків України та процеси його управління.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні підходи до управління портфелем активів банку з урахуванням ESG-принципів, оцінка впливу ESG-факторів на структуру, ризики та ефективність активних операцій банків.

У роботі розкрито теоретичні засади управління портфелем активів банку з урахуванням ESG-принципів, проаналізовано структуру активів банківської системи України у 2020–2024 роках та рівень упровадження сталого фінансування. Визначено основні бар'єри інтеграції ESG-підходів і запропоновано рекомендації щодо оптимізації портфельного управління та оцінки ESG-ризиків, а також обґрунтовано економічну доцільність ESG-трансформації банківського сектору.

ПОРТФЕЛЬ АКТИВІВ БАНКУ, ESG-ПРИНЦИПИ, СТАЛИЙ РОЗВИТОК, ESG-РИЗИКИ, СТАЛИЙ БАНКІНГ, ЗЕЛЕНІ АКТИВИ, КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ, ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОРТФЕЛЬ

ABSTRACT

The master's thesis contains 87 pages, 7 tables, 8 figures, references (52 titles) and 1 appendix.

In the current context of economic transformation, increasing climate and social risks, and Ukraine's integration into the European financial space, the transition of banks to business models based on sustainable development principles is gaining particular importance. Effective asset portfolio management with consideration of ESG factors strengthens financial stability, enhances risk management, expands access to new capital sources and reinforces confidence among investors and society. The introduction of ESG approaches in Ukraine is taking place under wartime challenges, which cause structural changes in asset portfolios and require adaptation of banking strategies to the priorities of economic recovery and sustainable growth.

The object of the study is the asset portfolio of Ukrainian banks and the system of its management.

The subject of the study is theoretical, methodological and practical approaches to asset portfolio management based on ESG principles, as well as the impact of ESG factors on the structure, risks and efficiency of banks' active operations.

The paper reveals the theoretical foundations of ESG-oriented asset portfolio management, analyzes the structure and dynamics of the assets of the Ukrainian banking system in 2020–2024, assesses the current level of sustainable finance integration and identifies key barriers. Recommendations for optimizing portfolio management and improving ESG risk assessment are provided, and the economic feasibility of ESG transformation of Ukraine's banking sector is substantiated.

BANK ASSET PORTFOLIO, ESG PRINCIPLES, SUSTAINABLE DEVELOPMENT, ESG RISKS, SUSTAINABLE BANKING, GREEN ASSETS, LOAN PORTFOLIO, INVESTMENT PORTFOLIO

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПОРТФЕЛЕМ АКТИВІВ БАНКУ НА ОСНОВІ ESG-ПРИНЦИПІВ.....	10
1.1. Сутність та структура портфеля активів банку.....	10
1.2. ESG-принципи в банківській діяльності: еволюція та сучасні тренди.....	16
1.3. Зарубіжний досвід управління портфелем активів банків з урахуванням ESG-факторів.....	22
Висновки до розділу 1	26
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ПОРТФЕЛЕМ АКТИВІВ БАНКІВ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ESG-ТРАНСФОРМАЦІЇ.....	29
2.1. Оцінка стану та структури портфеля активів банківської системи України..	29
2.2. Аналіз впровадження ESG-принципів у діяльність банків України.....	40
2.3. Виявлення проблем та бар'єрів інтеграції ESG-критеріїв в управління активами банків.....	48
Висновки до розділу 2	54
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ПОРТФЕЛЕМ АКТИВІВ БАНКІВ УКРАЇНИ НА ЗАСАДАХ ESG-ПРИНЦИПІВ	57
3.1. Розробка стратегії ESG-трансформації портфеля активів банку.....	57
3.2. Методичні рекомендації щодо оцінки та управління ESG-ризиками в портфелі активів.....	63
3.3. Оцінка економічної ефективності впровадження ESG-підходу в управління активами банку.....	69
Висновки до розділу 3	74
ВИСНОВКИ.....	76
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ НА ДЖЕРЕЛА	79
ДОДАТКИ.....	86
Бібліографічна довідка.....	87

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Перехід світової фінансової системи до принципів сталого розвитку зумовлює необхідність переосмислення підходів банків до управління портфелем активів. Екологічні, соціальні та управлінські фактори набувають дедалі більшого значення, оскільки вони впливають на рівень ризиковості активів, доступ до капіталу, довіру інвесторів і загальну конкурентоспроможність фінансових установ. Для України, яка проходить етап післявоєнного відновлення та євроінтеграції, розвиток ESG-орієнтованого управління активами є важливою передумовою підвищення стійкості банківської системи та формування економіки, здатної до довгострокового зростання.

Теоретичні та прикладні аспекти управління портфелем активів банку й окремими його сегментами висвітлені у працях вітчизняних дослідників, зокрема Т. Іванової, С. Король, О. Смицнюк, І. Вербовенка, О. Жарікової, А. Харченко та Н. Руденко, які уточнюють економічну природу портфеля активів, фактори його дохідності та ризику, особливості формування кредитного й інвестиційного портфелів українських банків.

Інтеграція принципів сталого розвитку та ESG-критеріїв у банківську діяльність і портфельне інвестування розглядається у роботах Д. Леус, Н. Павліхи, В. Сапожнікова, В. Петренка, Л. Корчагіної, а також у дослідженнях зарубіжних авторів, таких як N. Del Sarto, A.-L. Olteanu, M. Bruno, V. Lagasio, G. Steele, D. Nițescu, M. De Jong, S. Rocco, R. Krizo, M. Lundsgaard, S. Jain та інші, де аналізуються вплив ESG-факторів на стратегії банків, якість активів і фінансові результати.

Водночас комплексне управління портфелем активів банків України з урахуванням ESG-факторів в умовах воєнної економіки, трансформації структури активів та поглиблення євроінтеграційних процесів залишається недостатньо опрацьованим у вітчизняній науці, що обумовлює потребу в подальших теоретичних і прикладних дослідженнях у цьому напрямі.

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних засад та розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення управління портфелем активів банків України на основі ESG-принципів.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- розкрити сутність і структуру портфеля активів банку в умовах сталого фінансування;
- охарактеризувати міжнародний досвід упровадження ESG-підходів у банківській діяльності;
- оцінити стан і динаміку портфеля активів банків України у 2020–2024 роках;
- дослідити рівень інтеграції ESG-факторів у діяльність провідних банків України;
- ідентифікувати ключові бар'єри й ризики ESG-трансформації активів;
- розробити стратегію ESG-трансформації портфеля активів банку з визначенням етапів упровадження та механізмів інтеграції ESG-факторів у процес управління активами;
- запропонувати методичні орієнтири щодо оцінки ESG-ризиків та обґрунтувати економічну ефективність впровадження ESG-підходів у банківському секторі.

Об'єктом дослідження є портфель активів банківської системи України та механізми його формування і управління.

Предмет дослідження — інструменти, методи та управлінські підходи до трансформації портфеля активів банків з урахуванням ESG-факторів, а також їх вплив на якість, структуру, ризики і результативність активних операцій.

Наукова новизна магістерського дослідження полягає в поглибленні та розвитку теоретичних і методичних підходів до інтеграції ESG-принципів у портфельне управління активами банків, що відображено в таких результатах:

- розроблено Дорожню карту впровадження ESG-підходів в управління портфелем активів банку, яка визначає логіку, етапність і інструментарій переходу до ESG-орієнтованого портфельного менеджменту з урахуванням поточного стану банківського сектору України;

- удосконалено підхід до оцінювання ESG-ризиків, який базується на поєднанні індивідуальної (на рівні позичальника) та портфельної діагностики. Запропонований підхід дозволяє виявляти довгострокові екологічні, соціальні та управлінські ризики, що не охоплюються традиційними моделями оцінювання кредитоспроможності та якості активів;

- подальшого розвитку набув інструментарій портфельного аналізу з урахуванням ESG-індикаторів, що дає змогу оцінювати приховані ризики, вразливість активів до кліматичних, соціальних та регуляторних змін, а також формувати більш обґрунтовані управлінські рішення;

- визначено позитивні та негативні економічні ефекти інтеграції екологічних, соціальних та управлінських аспектів ESG у портфельне управління, що дозволило уточнити вплив ESG-орієнтованої трансформації на стійкість, ризиковість та ефективність банківських активів.

Методологічну основу роботи становлять методи логічного і порівняльного аналізу, статистичні прийоми обробки інформації, графічні методи візуалізації даних та елементи ризик-орієнтованого підходу.

Інформаційна база дослідження включає нормативні документи НБУ, офіційну фінансову та нефінансову звітність банків, матеріали міжнародних організацій, а також наукові публікації з питань сталого фінансування.

Структура магістерської роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 87 сторінок. Робота містить 7 таблиць, 8 рисунків та 1 додаток. Список використаних джерел налічує 52 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ПОРТФЕЛЕМ АКТИВІВ БАНКУ НА ОСНОВІ ESG-ПРИНЦИПІВ

1.1. Сутність та структура портфеля активів банку

Портфель активів банку виступає центральною економічною категорією у системі банківського менеджменту. Саме через склад і якість активних операцій реалізується базова функція банку - трансформація тимчасово вільних ресурсів у капітал, залучений в економічний обіг.

Іншими словами, саме активи є тією площиною, де відбувається матеріалізація банківського бізнесу, вони приносять дохід, формують ризики, створюють підґрунтя для стійкості або, навпаки, можуть зробити банк вразливим. Активи формують дохідний потенціал банківської установи, визначають рівень її ризиковості та впливають на можливості підтримання ліквідності в поточному та майбутніх періодах.

Через активи проявляється комерційна позиція банку, його схильність до ризику, його стратегічні пріоритети та його здатність до адаптації. Фактично, портфель активів є головним носієм банківської ринкової стратегії, оскільки через нього матеріалізуються рішення щодо участі банку в кредитному ринку, ринку капіталів, міжбанківському сегменті та операціях з ліквідністю.

Водночас сутність портфеля активів банку зводиться до того, що це не набір випадкових інструментів, а взаємозалежна система, де кожен елемент впливає на загальну дохідність, ризиковість і ліквідність. Тобто портфель активів слід розглядати не ізольовано, а як сукупність взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих підпортфелів.

У вітчизняній літературі зустрічаємо погляд, згідно з яким портфель активів - це конкретна множина груп активів банку, сформованих за їх економічним призначенням і ця думка дозволяє перейти від переліку статей

балансу до управлінського бачення, де головну роль відіграє ціль утримання активу і його функціональна роль у загальній бізнес-моделі [1].

Особливо важливо наголосити, що природа портфеля активів завжди знаходиться між двома полюсами: прибутковістю та ризиком. Банк не може отримати максимальну дохідність без прийняття додаткових ризиків, так само він не може забезпечити максимальну стабільність без обмеження дохідності.

У цьому сенсі портфель активів - це по суті компромісний управлінський результат, де банк визначає, яку частку ресурсів доцільно розмістити у кредити, в інвестиційні інструменти, ліквідні міжбанківські операції з меншим рівнем ризику. Саме ця управлінська логіка пояснює, чому зміна зовнішніх умов (ставки, регуляторні обмеження, інфляційні очікування) змушує банки постійно переглядати структуру портфеля активів.

Додаткову складність формуванню портфеля активів додають регуляторні рамки. Банки діють не в “абсолютно вільному” просторі, а в полі нормативних вимог НБУ щодо достатності капіталу, ліквідності, лімітів кредитних ризиків і концентрацій. Тому портфель активів не може відображати виключно волю менеджменту. Він є результатом узгодження інтересів акціонерів, ринкових можливостей і регуляторних обмежень. Звідси й випливає, що портфель активів - це не просто бухгалтерська категорія, а концепт управління, який відображає стратегічну ідентичність банку в конкретний момент часу [18].

Підсумовуючи, сутність портфеля активів банку полягає в тому, що це системна, структурована та керована сукупність фінансових інструментів, через які банк реалізує свою бізнес-модель, яка забезпечує дохідність діяльності та підтримує фінансову стійкість у мінливому зовнішньому середовищі.

І саме тому при визначенні сутності портфеля активів, неможливо оминати питання його внутрішньої структури. Вона є не просто переліком складових, а формалізованим проявом цілей та пріоритетів банку: кредитний портфель забезпечує приріст доходів, інвестиційний портфель забезпечує диверсифікацію і ринкову адаптивність, міжбанківські розміщення – ліквідність і маневреність.

Структура портфеля активів банку є відображенням того, яким чином банк розкладає свої ресурси між ключовими напрямками фінансової діяльності та перетворює абстрактну категорію “портфель активів” у конкретну архітектуру активних операцій, де кожен сегмент виконує свою функцію.

У практиці банківської діяльності України та у більшості країн з ринковою економікою склалася логіка, за якою портфель активів складається не з одного набору активів, а з окремих підпортфелів, що відрізняються за призначенням, рівнем ризику, рівнем ліквідності та очікуваною дохідністю.

Узагальнюючи положення вітчизняних і зарубіжних авторів, а також аналіз регуляторної звітності НБУ, доцільно виділити три базові складові портфеля активів банку:

- кредитний портфель;
- інвестиційний портфель (портфель цінних паперів);
- найбільш ліквідні активи;
- матеріальні та нематеріальні активи.

Найбільш ліквідні активи – це сегмент, що включає готівку, кошти на кореспондентських рахунках у НБУ, короткострокові інструменти та інші високоліквідні розміщення, які можуть бути швидко перетворені на гроші без втрати вартості. Ця частина портфеля виконує функцію забезпечення миттєвої ліквідності, підтримання нормативів та покриття короткострокових зобов’язань.

Матеріальні та нематеріальні активи формують найменш ліквідну частину портфеля та включають основні засоби, програмне забезпечення, обладнання, офісну інфраструктуру та інші активи операційного призначення. Вони не приносять прямого процентного доходу, проте забезпечують операційну стійкість банку й створюють інфраструктурну базу для здійснення кредитних, інвестиційних та інших фінансових операцій.

Кредитний портфель є базою процентних доходів і формує основну частину ризику (насамперед кредитного). Інвестиційний портфель забезпечує диверсифікаційний ефект, є джерелом процентних і курсових доходів та

елементом управління ліквідністю (наприклад через придбання ОВДП). Портфель міжбанківських операцій виконує роль “буфера ліквідності” - він дозволяє банку швидко маневрувати ліквідністю, розміщуючи надлишки ресурсів в інших банках, одночасно отримуючи дохід, але уникаючи високих кредитних ризиків, характерних для кредитування клієнтів.

Власне, НБУ в офіційній статистиці відображає ці сегменти в окремих статтях активів: “Кредити, надані клієнтам”, “Вкладення в цінні папери”, “Кошти в інших банках” (коррахунки та строкові депозити). Тобто структурний поділ портфеля активів не є довільним авторським трактуванням - він впливає з формату його подання статистикою Національного Банку.

Водночас, у міжнародній науковій практиці, наприклад IFRS 9, застосовується класифікація активів за моделлю управління та характером грошових потоків. Однак на прикладному рівні банківського менеджменту ці облікові категорії накладаються саме на кредитний, інвестиційний та міжбанківський сегменти - як на економічні підпортфелі, що відображають “реальну” структуру розміщення активів, доступну для управління, порівняння і оптимізації [12].

У підсумку, структура портфеля активів банку є не просто статичним переліком активів у балансі. Це - функціональна модель розміщення ресурсів, яка дозволяє зрозуміти, яку частину активів банк утримує у кредитуванні реального сектору, яку - у фінансових інструментах, а яку - у формі високоліквідних розміщень в інших банках. У такий спосіб структура портфеля відображає пріоритети банку, його схильність до ризику, його бізнес-модель та рівень адаптивності до зовнішніх ринкових і регуляторних змін.

Кредитний портфель - це ядро портфеля активів банку й головне джерело процентних доходів, водночас - основний носій кредитного ризику. У практиці управління активами його розглядають не як набір окремих договорів, а як керовану систему, яку банк вибудовує за строками, типами позичальників, видами забезпечення, галузевою належністю та класами ризику. Від якості цієї системи залежить не лише прибутковість, а й ліквідність і стійкість установи:

портфель треба постійно перешивати під ринкові умови, кредитну політику та регуляторні обмеження, підтримуючи прийнятний баланс дохідності та ризику.

В широкому розумінні під кредитним портфелем комерційного банку запропоновано розуміти сукупність інструментів, за допомогою яких банк реалізує свою кредитну політику та здобуває конкурентні переваги на кредитному ринку. У вузькому розумінні кредитний портфель представляє собою сукупність позичок, які банк надає своїм клієнтам з метою отримання відсоткового прибутку [2].

Як бачимо, автори прямо фіксують двошарову сутність: стратегічний вимір, портфель як інструментарій реалізації політики, та операційний вимір, сукупність виданих кредитів. Така дихотомія зручна для подальшого опису структури портфеля активів загалом: поруч із кредитним підпортфелем ми далі виокремимо інвестиційний, або ж портфель цінних паперів, і портфель міжбанківських розміщень.

Інвестиційний портфель банку є другим за значенням блоком портфеля активів, який забезпечує одночасно і дохідний потенціал, і гнучкість управління ліквідністю. У цьому сегменті банк виступає інвестором на ринку капіталів: купує державні облігації, корпоративні боргові інструменти, депозитні сертифікати НБУ, іноді - акції та інші фінансові інструменти. Якщо кредитний портфель прив'язаний до економіки напряду, то інвестиційний портфель дозволяє банку оперативно реагувати на зміну дохідностей, перерозподіляти ресурси між строками, валютами та секторами.

Крім того, саме інвестиційний портфель часто є головним каналом диверсифікації активів, оскільки він дозволяє банку компенсувати ризики кредитування через розміщення частини ресурсів у менш ризикові, більш ліквідні або короткострокові інструменти.

Інвестиційні портфелі українських банків у структурі активів сформовані переважно за рахунок державних цінних паперів, що пояснюється необхідністю банків забезпечувати нормативи ліквідності та мінімізувати ризики в умовах високої невизначеності фінансового середовища [3].

Як підсумовано у дослідженні Руденко Н.О.: і інвестиційний портфель банків, і фондовий ринок України перенасичений ОВДП. Банки є основними покупцями цього інструменту. Відтак інвестиційний портфель виконує для банків роль буфера між прибутковістю та ліквідністю, дозволяючи згладжувати коливання в кредитному сегменті та оперативно перебудовувати структуру активів під поточні ринкові умови [19].

Поряд із кредитним та інвестиційним портфелями, окрему структурну частину портфеля активів банку можуть становити активи, розміщені на міжбанківському ринку. Це можуть бути кошти на кореспондентських рахунках в інших банках, строкові депозити в банках-резидентах чи нерезидентах, а також короткострокові кредити, надані іншим банківським установам. Економічне призначення цього підпортфеля полягає переважно не у формуванні високої дохідності, а у підтриманні поточної та короткострокової ліквідності банку, а також у забезпеченні можливості швидкого перерозподілу ресурсів відповідно до ринкової кон'юнктури.

Таким чином, портфель активів банку необхідно розглядати як системну багаторівневу конструкцію, у якій кожен сегмент виконує власну функцію і разом з іншими формує єдину модель управління прибутковістю, ризиками та ліквідністю. Його сутність проявляється не лише через економічну природу окремих інструментів, а насамперед через логіку їх поєднання та стратегічні мотиви їх утримання.

Портфель активів банку є цілісною, керованою системою фінансових інструментів, через яку реалізується бізнес-модель установи, її стратегічні пріоритети та здатність підтримувати баланс між дохідністю, ризиком і ліквідністю. Його структура формується під впливом ринкових умов і регуляторних вимог та охоплює чотири ключові сегменти – кредитний портфель, інвестиційний портфель, найбільш ліквідні активи, а також матеріальні й нематеріальні активи. Кожен із цих підпортфелів виконує власну економічну функцію, а в сукупності вони відображають ризик-профіль банку, ефективність управління ресурсами й рівень стратегічної адаптивності, що

робить портфель активів не статичним набором статей балансу, а фундаментальним інструментом банківського менеджменту.

1.2. ESG-принципи в банківській діяльності: еволюція та сучасні тренди

Світ сьогодні стикається з безліччю глобальних проблем: від зміни клімату до соціальної та екологічної нерівності. Оскільки світова спільнота намагається вирішити ці проблеми, сталий розвиток набуває все більшого значення. Інвестиції в екологічні (environment), соціальні (social) та управлінські питання (governance), або ж ESG-інвестиції, є одним із найбільш перспективних шляхів до сталого розвитку [5].

У такому масштабному глобальному контексті логічним продовженням постає звернення до Цілей сталого розвитку ООН, які задають узгоджену рамку для інтеграції екологічних, соціальних і управлінських факторів у фінансову сферу. Для банків ці цілі стають орієнтиром, що допомагає зрозуміти, як саме принципи сталості мають трансформувати кредитну політику, інвестиційні рішення та структуру портфеля активів.

Взаємозв'язок між компонентами ESG та Цілями сталого розвитку ООН у банківській сфері не зводиться до формальної тематичної відповідності, а формується як результат поступового зближення глобальних стандартів сталості з практиками управління ризиками й стратегічного планування в банківських установах (рис. 1.1).

Оскільки ЦСР задають орієнтири довгострокового розвитку світової економіки, банки вимушені інтерпретувати ці цілі крізь призму власної діяльності й трансформувати їх у набір керівних принципів, які безпосередньо впливають на оцінку якості активів, визначення пріоритетів фінансування та побудову портфельних стратегій. Таким чином, відповідність ESG і ЦСР стає не зовнішньою декларацією, а механізмом інтеграції нефінансових ризиків у фінансові рішення.

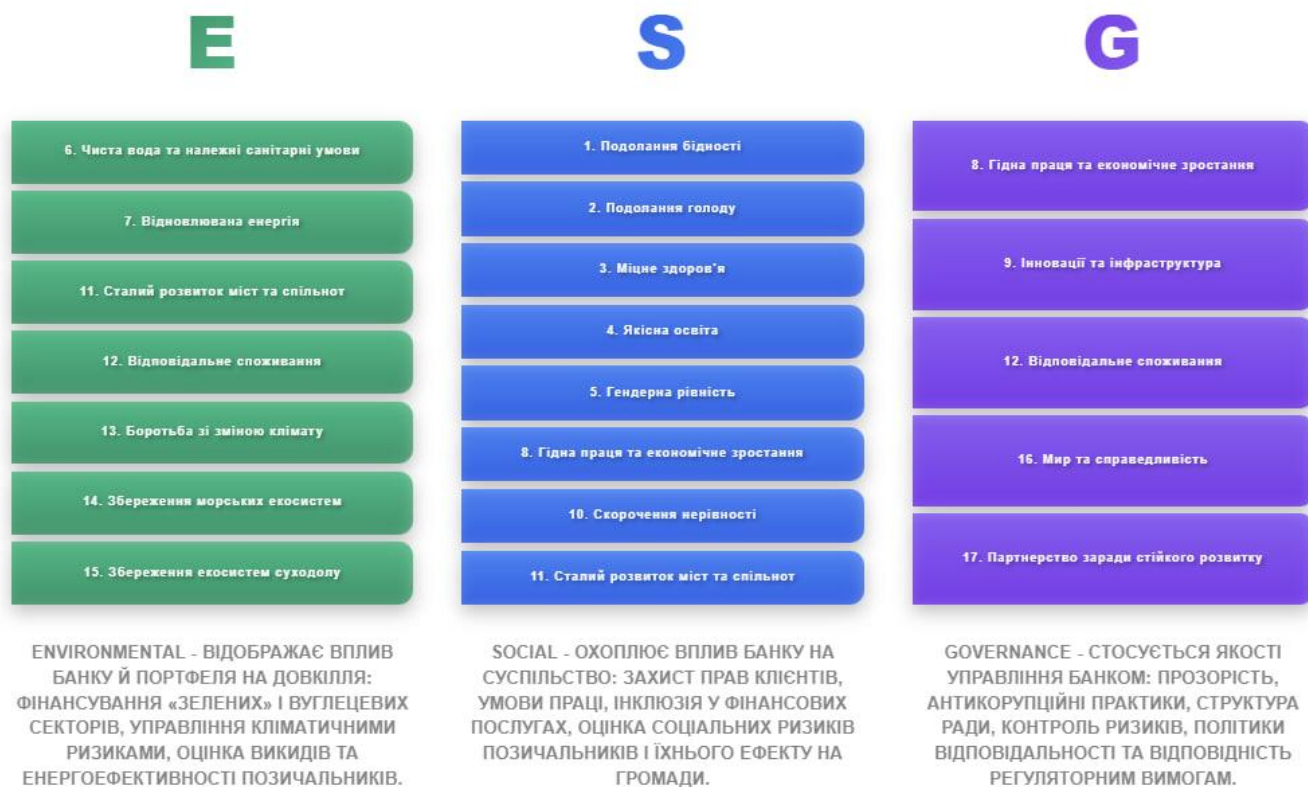

Рисунок 1.1 - ESG у банківській діяльності та їх відповідність Цілям сталого розвитку ООН [39]

Логіка узгодження окремих ЦСР з кожним ESG-компонентом спирається на сфери впливу, які банк здатний контролювати у власній діловій моделі. Екологічний аспект виявляє свій зв'язок із цілями, що стосуються боротьби зі зміною клімату, раціонального використання природних ресурсів та переходу до енергоефективних технологій, оскільки банки опосередковано формують екологічний слід економіки через структуру кредитного та інвестиційного портфеля.

Соціальний компонент корелює з цілями, спрямованими на підтримку добробуту населення, розвиток людського капіталу й зменшення нерівності, адже банківські продукти і політики кредитування впливають на доступ людей і бізнесів до фінансових ресурсів.

Управлінський компонент узгоджується з цілями, пов'язаними з інституційною якістю, прозорістю та партнерством, бо саме якість корпоративного управління визначає ступінь відповідальності банку,

ефективність контролю ризиків і рівень довіри з боку стейкхолдерів. У цій системі координат ЦСР перетворюються на універсальні критерії, які дозволяють перевірити реальну якість ESG-практик, а не лише їх декларативний характер.

Застосування ЦСР у банківській справі надає змогу поєднувати фінансову та нефінансову оцінку активів у єдину методологічну площину. Використання ЦСР забезпечує структуровані підходи до вимірювання впливу портфеля активів, дозволяє підвищити порівнянність результатів між різними установами та створює основу для визначення сегментів портфеля, що можуть бути розцінені як стійкі або ж, навпаки, вразливі до регуляторних змін.

Особливо це важливо в контексті інтеграції кліматичних, соціальних та управлінських ризиків у кредитні процеси, оскільки банки працюють із секторами економіки, що перебувають на різних етапах екологічного й технологічного переходу. Завдяки цьому ЦСР допомагають не лише формувати портфелі з низьким рівнем вуглецевого впливу чи портфелі соціально спрямованих активів, а й передбачати довгострокові фінансові наслідки трансформаційних ризиків, від яких залежатиме майбутня стійкість банківських активів.

Узгодження ESG із ЦСР окреслює сучасну рамку сталих фінансів, проте, щоб зрозуміти, як цей підхід сформувався і чому став центральним у банківській сфері, варто звернутися до його історичного розвитку. Саме історія показує, як етичні та відповідальні інвестиційні практики поступово переросли в системну концепцію ESG.

Історія становлення ESG-принципів у фінансах є значно довшою, ніж може здатися на перший погляд. Хоча сьогодні ESG подається як сучасний тренд, що сформувався у XXI столітті, корені відповідального інвестування сягають щонайменше XVIII століття, коли релігійні спільноти почали формувати перші заборонні підходи до інвестицій, уникаючи взаємодії з бізнесами, які могли завдавати шкоду суспільству або суперечили етичним нормам.

Поступово такі підходи переросли у ширший формат соціально відповідального інвестування, що ставив моральні критерії вище чисто фінансових. Впродовж другої половини ХХ століття з'являлися перші спеціальні інвестиційні фонди, які відмовлялися фінансувати певні галузі: військову промисловість, тютюновий бізнес, екологічно небезпечні виробництва. Паралельно посилювалися соціальні рухи і суспільні дискусії щодо впливу капіталу на розвиток економіки і добробут населення.

У 2004 році на міжнародному рівні було введено абревіатуру ESG, що означало перехід від етичного фільтрування до більш системної концепції оцінки впливу на довкілля, соціальні фактори та корпоративне управління. Відтоді ESG перетворилося з маргінального нішевого підходу у центральний елемент глобальної дискусії щодо сталого розвитку та переорієнтації інвестиційних потоків.

ESG з'явився в банківській діяльності не як модне гасло і не як стороння для фінансів ідея, а як поступова відповідь на три групи змін, які одночасно тиснули на банки з різних боків.

З одного боку, дослідники на кшталт Michelangelo Bruno та Valentina Lagasio показують, що фінансові установи з часом перестали сприймати екологічні й соціальні чинники як щось зовнішнє до бізнесу. Вони побачили, що ці чинники починають прямо впливати на кредитоспроможність позичальників, на стійкість їхніх бізнес-моделей, на ймовірність дефолтів у певних галузях. Тобто ESG у банку з'явився тоді, коли стало зрозуміло, що це про якість активів і ризики, які справді матеріалізуються [14].

З іншого боку, як показує Graham S. Steele, сама логіка банківського регулювання в розвинених юрисдикціях почала рухатися до того, щоб робити такі чинники предметом публічної політики. Регулятори і наглядові органи не захотіли залишати кліматичні, соціальні чи репутаційні ризики на розсуд окремого менеджера в банку. Вони почали формулювати очікування, видавати гіді, вбудовувати ці ризики в пруденційний нагляд. Коли це сталося, ESG

перетворився з добровільної ініціативи на те, що банк мусить враховувати, якщо хоче відповідати вимогам нагляду і не втратити доступ до ринку [15].

Третю ланку додає емпіричний матеріал на кшталт дослідження Nițescu, Ciobanu, Călin, Rusu та Vierescu. Вони показують, що різні складові ESG по-різному відгукуються у фінансових показниках банків, тобто гарне корпоративне управління дає швидший позитивний ефект, соціальні практики підтримують ринкову оцінку, а екологічні інвестиції часто спершу збільшують витрати, але в довшій перспективі підвищують стійкість [16].

Це означає, що світ уже бачить ESG у цифрах, а не лише у звітах. Коли фактор відображається в рентабельності й капіталізації, він неминуче заходить у портфельні рішення.

Отже, якщо звести ці підходи разом, виходить проста і переконлива логіка: спершу з'явилося усвідомлення ризикової значущості екологічних, соціальних і управлінських факторів, а потім регулятори почали закріплювати це в наглядних вимогах, підтверджуючи, що ці фактори реально впливають на фінансові результати.

У такій послідовності ESG і увійшов у банкінг - не як тимчасова мода, а як відповідь системи на нову конфігурацію ризиків і очікувань. І саме в такому вигляді його логічно далі пов'язувати зі структурою портфеля активів, бо щойно ESG стає частиною аналізу ризику, воно автоматично починає впливати на те, які активи банк тримає, яку частку займають кредити певних галузей, скільки йде в цінні папери, а що розміщується у високоякісних ліквідних інструментах.

ESG у банківській сфері переходить із площини декларацій у площину реальних управлінських процесів, найпомітніший прогрес спостерігається у корпоративному врядуванні та постановці цілей і показників, тоді як інтеграція кліматичних і соціальних ризиків у моделі оцінювання та стратегічне планування просувається повільніше. Це формує асиметричний характер упровадження, бо стандартизувати процедури і метрики простіше, ніж

вмонтувати нові ризикові чинники у кредитні політики, портфельні ліміти та бізнес-плани.

Така конфігурація зумовлює перерозподіл уваги менеджменту на рівень ради та топкоманди, де закріплюється відповідальність за ESG-цілі, контроль даних і нагляд за ризиками, що поступово дисциплінує відбір активів і якість управління портфелем. Паралельно відбувається нормалізація нефінансового розкриття на базі узгоджених рамок звітності, що підсилює прозорість і зіставність практик між установами та ринками. Водночас зберігається нерівномірність прийняття окремих стандартів і методичні прогалини у вимірюванні «профінансованих» викидів та соціального впливу, що потребує подальшої уніфікації показників і покращення якості даних [13].

Додатково до вже окреслених напрямів, у банків чітко простежується тренд на уніфікацію розкриття та вимірювання «фінансованих» викидів. Поширюється використання рамок GRI і рекомендацій TCFD для структурування звітності та постановки цілей, а також методик на кшталт PCAF для обчислення вуглецевого сліду кредитно-інвестиційних портфелів.

Банки нарощують практики визначення абсолютних та інтенсивнісних показників викидів по портфелю, що підвищує порівнянність даних і якість управлінських рішень щодо трансформації активів. У працях узагальнюється, що саме стандартизоване вимірювання і розкриття інформації стає критичною умовою для інтеграції кліматичних ризиків у стратегію, ризик-менеджмент і корпоративне управління банків.

ESG поступово переходить у щоденну практику банків, з'являються «зелені» та перехідні продукти, банки роблять сценарний аналіз, рахують викиди клієнтів та мотивують їх скорочувати ці викиди. У різних регіонах темпи й глибина впровадження різняться, але загалом зростає роль добровільних стандартів звітності, і підходи поступово зближуються. На рівні системи це викликає суперечку про вартість, адже спочатку ESG може додати витрат і тиснути на показники, зате з часом дає кращу стійкість, легший доступ до капіталу й сильніші довгострокові позиції банків.

Окремий вектор - рух до спільних методологій оцінювання ризиків трансформації та фізичних ризиків, що відображається у зростанні частки банків, які інтегрують кліматичні фактори у стратегії, метрики, управлінські структури та контроль. Поступ у цих блоках тягне за собою перегляд політик апетиту до ризику, оновлення процедур стрес-тестування і включення нефінансових показників у систему КРІ менеджменту. Сумарно ці зрушення конвертуються у більш прозору звітність, кращу керованість портфелями та підвищення довіри інвесторів і регуляторів до банківських стратегій декарбонізації [13].

У підсумку ESG закріплюється як стратегічний пріоритет, пов'язаний із прозорістю, конкурентоспроможністю та якістю управління ризиками, але ключовими викликами залишаються стандартизація метрик, доведення методик і внутрішні організаційні зміни, без яких перехід від політик до керованих результатів у портфелі активів буде неповним.

1.3 Зарубіжний досвід управління портфелем активів банків з урахуванням ESG-факторів

У провідних фінансових центрах ESG уже не про наміри, а про практичні правила, що помітно змінюють банківські портфелі, диктують які активи обирають, як ціноутворюють ризик і які вимоги ставлять позичальникам. Забігаючи наперед, зарубіжний досвід показує, що поєднання чітких норм, прозорих даних і сценарного аналізу спрямовує капітал у стійкіші сектори й водночас знижує довгострокові ризики.

У світі підхід до ESG уже безпосередньо змінює склад банківських активів, що кредитують, які ліміти ставлять, яку ціну ризику беруть. П'ять опор, які наведені у табл 1.1, працюють разом і поступово перетворюють портфелі активів банків.

Таблиця 1.1 – Нормативно-методичні інструменти ESG для портфельного управління банків [7-11]

Інструмент	Суть інструменту	Як впливає на портфель активів
EU Тахоному	Визначає офіційний перелік того, що справді є «зеленим».	Більше «зелених» кредитів і інвестицій, менше фінансування для «брудних» категорій, за рахунок жорстких вимоги до проєктів і застав.
EBA Pillar 3	Формує показник публічної «зеленої частки» портфеля (GAR) та вимоги до звітності банку.	Банк ставить цілі на зростання цієї частки, переглядає склад портфеля і показує прогрес.
ISSB S1/S2	Визначає єдині правила, як розкривати дані про сталість і клімат.	Дає можливість зіставляти дані клієнтів між країнами, що допомагає точніше оцінити ризик, та формувати справедливіші ліміти і ставки.
NGFS стрес-тести	Допомагає оцінити вплив фізичних і перехідних ризиків у різних сценаріях на капітал і прибутковість.	Спричиняє підвищення вимог до капіталу/резервів у ризикових секторах, перегляд лімітів і строків, а від позичальників вимагають так званий план переходу.
РАСТА Alignment	Існує для зіставлення портфелю із цілями 1,5–2 °С.	Встановлюють частки, квоти за секторами й технологіями, додають «зелені» умови в договори, поступово виходять із «коричневих» активів.

Підсумовуючи дані таблиці, бачимо, як кожен інструмент по-своєму змінює портфель банку, але варто уточнити, що таксономія ЄС - це по суті офіційний словник того, що справді вважається екологічно корисним. Коли банку чітко визначено, які проєкти й технології допомагають довкіллю і не шкодять іншим цілям, він змінює пріоритети у видачі кредитів. У портфелі зростає частка таких активів, а у вимогах до позичальників з'являються конкретні пороги щодо енергоефективності, викидів, використання ресурсів. Це не лозунги - це щоденні рішення кредитних комітетів і нові умови в договорах.

Щоб цей рух був видимим і вимірним, європейські банки публікують звітність із показником «зелена частка активів» (GAR). По-простому це частка портфеля, що відповідає таксономії. Коли число стає публічним і його можна порівняти з іншими установами, воно входить у внутрішні цілі банку, а бізнес-напрями отримують плани збільшити «зелену» частку, в той час як наглядний

орган контролює прогрес. Так цифра з таблиці перетворюється на реальну перебудову портфеля.

Щоб однаково розуміти дані в різних країнах, діють глобальні стандарти розкриття від Ради з міжнародних стандартів звітності сталого розвитку (ISSB). Вони задають єдині вимоги до того, що саме і як розкривати про ризики сталого розвитку та клімату. Для міжнародних банків дані позичальників з різних юрисдикцій стають зіставними, скоринг стає більш точним, а отже й ціна ризику, ліміти та строки кредитування визначаються справедливіше.

Сценарії мережі центральних банків (NGFS) і наглядові кліматичні стрес-тести показують, як у різних майбутніх умовах, наприклад, посилення політики, здорожчання енергії, екстремальні погодні події, зміниться збитковість і капітал банку. Ці оцінки лягають у моделі й політики, для вразливих секторів підвищують ставки, скорочують строки, вводять додаткові вимоги до застави або обмежують концентрації. Так сценарний аналіз напряму впливає на структуру активів і ціну кредитних продуктів.

Нарешті, інструменти на кшталт РАСТА перевіряють, чи рухається портфель у правильному напрямі щодо цілей 1,5–2 °C. Якщо відставання значне, банк визначає квоти на сектори й технології, наприклад, більше проєктів з відновлюваної енергії, енергоефективності будівель, електротранспорту, додає в договори показники-умови і поступово продає або не подовжує коричневі експозиції. Це допомагає зменшити довгострокові ризики та відкриває доступ до дешевшого зеленого фондування.

П'ять інструментів дають чітку рамку і добре допомагають сформуватися портфелю активів банків із урахуванням усіх вимог. Негативною стороною може бути те, що якщо гнатися за показниками без жорстких контролів і реальних змін у бізнес-процесах, виникає розрив між політикою й практикою - і саме звідси виростають ESG-скандали, що швидко підвищують ризиковість активів і вартість фінансування.

Зарубіжні дослідження показують просту закономірність, коли в банку менше резонансних проблем у сфері екології, соціальної відповідальності та

управління, загальний ризик знижується, а структура активів стає обережнішою. Тобто рідші ESG-скандали пов'язані з більшою фінансовою стійкістю банку та меншою схильністю портфеля до ризикових позицій [4].

ESG-скандали у банках зазвичай виникають там, де обіцянки й політики сталості розходяться з реальною практикою та контролем ризиків, тобто фінансування чи інвестування у проекти з високими викидами, порушеннями екологічних норм або слабкою декарбонізаційною траєкторією позичальників.

У соціальній складовій це може бути викликано дискримінацією персоналу, порушенням трудових прав, агресивним або оманливим продажем продуктів, зловживанням щодо вразливих клієнтів, конфлікти з громадами. В управлінському аспекті ESG причиною конфлікту можуть стати провали комплаєнсу, корупція та хабарництво, маніпуляції звітністю, конфлікти інтересів, непрозора винагорода менеджменту, а також greenwashing і порушення захисту даних та кібербезпеки.

Узагальнюючи, джерелом цих інцидентів стають прогалини в системі внутрішнього контролю та оцінці ризиків, хибні стимули, тиск на дохідність і обсяги, недостатня належна перевірка ESG у кредитуванні й інвестиціях, слабкий нагляд ради та нечіткі червоні лінії щодо чутливих секторів. Коли такі проблеми стають публічними, вони переростають у репутаційні та регуляторні шоки, що безпосередньо впливають на ризиковість портфеля активів і вартість фінансування банку.

Вплив ESG суттєво залежить від того, як влаштоване корпоративне управління. Ради з більшою часткою незалежних членів і кращою різноманітністю швидше помічають ризики, краще їх стримують і, відповідно, підсилюють позитивний ефект від належної ESG-поведінки. Якщо ж управління слабке, навіть поодинокі інциденти дають сильніший негативний відбиток на ризиковості активів.

Для практики це означає потребу в простих, але системних кроках: регулярний моніторинг ESG-інцидентів у розрізі портфеля й сегментів; заздалегідь визначені тригери, що автоматично посилюють ліміти або буфери

на окремі види активів; періодичні «ESG-стрес-сценарії» для оцінки, як репутаційний чи регуляторний шок позичальника змінить стійкість банку та структуру його активів. Це допомагає перевести ESG із «декларацій» у конкретні рішення щодо ризик-апетиту та алокації.

Отже, інструменти ESG працюють лише в парі з жорсткою дисципліною виконання. Там, де таксономія ЄС, GAR, ISSB, сценарії NGFS і перевірка узгодженості поєднані з сильним корпоративним управлінням і прозорими контролюями, банки стабільно нарощують «зелені» активи та прив'язують ціну й умови кредитів до реальних показників клієнтів, але якщо банк імітує реальні кроки щодо озеленення своїх активів, це швидко обертається ESG-скандалами, більшими ризиками й дорожчим фінансуванням.

Висновки до розділу 1

Досліджуючи теоретичні засади управління портфелем активів банку на основі ESG-принципів було визначено сутність та структуру портфеля активів банку і можна зробити висновок, що портфель активів банку доцільно тлумачити як цілісну, керовану систему фінансових інструментів, що забезпечує реалізацію бізнес-моделі установи, її прибутковість і стабільність у змінному середовищі.

Фактично це багаторівнева конструкція, у якій кожен сегмент має власне призначення, але лише у взаємодії з іншими формує збалансоване управління дохідністю, ризиками та ліквідністю. Визначальним є не стільки окремі характеристики інструментів, скільки стратегічні мотиви їх поєднання.

Структура портфеля вибудовується під впливом ринкової кон'юнктури та регуляторних вимог і охоплює чотири основні компоненти – кредитні, інвестиційні та високоліквідні активи, а також матеріальні і нематеріальні ресурси. Кожен з цих елементів виконує специфічну економічну функцію, а разом вони формують ризик-профіль банку й демонструють рівень ефективності управління ресурсами. Таким чином, портфель активів є не

просто набором позицій балансу, а центральним інструментом банківського менеджменту і ключем до довгострокової конкурентоспроможності.

Розгляд еволюції та сучасних підходів до впровадження ESG-принципів у банківській діяльності дозволяє відзначити, що ESG дедалі активніше переходить у повсякденні процеси банків: розширюється пропозиція «зелених» і перехідних продуктів, застосовуються сценарні підходи, оцінюються викиди клієнтів і створюються стимули для їх зменшення. Хоча рівень впровадження у різних країнах відрізняється, зростає значення добровільних стандартів звітності, а практики поступово уніфікуються.

На галузевому рівні це породжує дискусії щодо вартості трансформації, адже на ранніх етапах ESG здатен збільшувати витрати та тиснути на показники, проте у довгостроковій перспективі забезпечує стійкішу бізнес-модель, доступність капіталу і посилення конкурентних переваг. Паралельно формується єдина методологічна рамка для оцінювання фізичних і трансформаційних ризиків. Зростає кількість банків, які включають кліматичні чинники у стратегічні документи, метрики ефективності, структури управління й механізми контролю. Це веде до перегляду ризик-апетиту, оновлення інструментів стрес-тестування та поступового впровадження нефінансових показників у KPI керівництва. Такі зміни підтримують вищий рівень прозорості, покращують керованість портфелем активів і зміцнюють довіру інвесторів та регуляторних органів.

Зрештою, ESG формується як ключовий стратегічний пріоритет, тісно пов'язаний із якістю управління ризиками, відкритістю діяльності та конкурентоспроможністю банків. Водночас залишаються суттєві виклики: стандартизація показників, практична перевірка методик та внутрішня адаптація процесів, без яких перехід від формальних політик до вимірюваних результатів у портфелі активів неможливий у повній мірі.

На кінець, ознайомлення із зарубіжними підходами до управління портфелем активів з урахуванням ESG-факторів показує, що для практичного застосування потрібні зрозумілі та водночас послідовні механізми управління.

Йдеться про постійне відстеження ESG-ризиків у розрізі портфеля і його окремих сегментів, встановлення чітких сигналів, які автоматично змінюють ліміти або вимоги до певних активів, а також проведення періодичних сценарних випробувань, що показують, як зміни у поведінці чи репутації позичальника вплинуть на стабільність банку і структуру його активів. Такі підходи дають змогу перетворити ESG-цілі на конкретні рішення щодо управління ризиками та формування портфеля.

Отже, дієвість ESG залежить від того, наскільки послідовно воно інтегроване в управлінські процеси. Там, де міжнародні стандарти сталості поєднані з якісним корпоративним управлінням і прозорими контрольними механізмами, банки демонструють зростання частки «зелених» активів і прив'язують фінансові умови до реальних результатів клієнтів. Натомість формальний підхід швидко призводить до втрати довіри, підвищення ризиків та подорожчання фінансування.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ПОРТФЕЛЕМ АКТИВІВ БАНКІВ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ESG-ТРАНСФОРМАЦІЇ

2.1. Оцінка стану та структури портфеля активів банківської системи України

Портфель активів банківської системи відображає ключові зміни в пріоритетах та фінансовій поведінці банків у воєнний період, зокрема перерозподіл між кредитними, інвестиційними та ліквідними інструментами. У контексті поступового переходу до більш відповідального та сталого фінансування важливо розуміти, у яких сегментах зосереджені ресурси та як змінюється структура активів.

Аналіз цієї структури є необхідним для виявлення домінантних напрямів розміщення коштів і визначення потенціалу їх подальшої адаптації до ESG-орієнтованих підходів.

Аналізуючи таблицю 2.1, можна зробити висновки, що активи банківської системи демонструють стале та стрімке зростання протягом 2020–2024 рр. Якщо на початку 2021 р. їхній обсяг становив 1 822,8 млрд. грн., то на 01.01.2025 він досяг уже 3 414,9 млрд. грн. Приріст у понад 1,59 трлн. грн. свідчить про суттєве розширення балансової бази банків. Така динаміка зумовлена як активним залученням банків у фінансування бюджету через операції з державними цінними паперами, так і загальним підвищенням ліквідності сектору на тлі державних програм підтримки та адаптації банків до воєнної економіки.

Таблиця 2.1 - Основні показники діяльності банківської системи України станом на 2020–2024 рр., млн. грн.

	Рік				
	2024	2023	2022	2021	2020
Активи	3 414 920	2 945 030	2 351 678	2 053 232	1 822 841
Інвестиційний портфель	1 693 022	1 466 474	1 022 658	829 887	791 373
Кредитний портфель:	1 138 032	1 024 678	1 036 213	1 065 347	960 597
Готівкові кошти	111 324	79 218	74 760	75 375	73 174
Банківські метали	244	120	156	384	572
Кошти в Національному банку України	229 448	213 489	82 485	34 973	37 615
Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках	355 225	348 166	315 085	172 868	176 041
з них: нерезиденти	344 322	336 536	303 213	162 524	166 266
Резерви за активними операціями банків (з урахуванням резервів за операціями, які обліковуються на позабалансових рахунках)	357 989	371 189	369 936	308 349	388 477

Інвестиційний портфель за аналізований період зріс більш ніж удвічі - з 791,4 млрд. грн. у 2020 р. до 1 693,0 млрд. грн. у 2024 р. Це збільшення на 901,6 млрд. грн. пояснюється різким нарощуванням вкладень банків у ОВДП, які стали ключовим інструментом підтримки державних фінансів у воєнний час. Банки переорієнтували вільну ліквідність у держпапери через їхню надійність, високу дохідність і мінімальні ризики, що природно змістило структуру активів у бік інвестиційного сегмента.

Кредитний портфель, навпаки, не демонстрував стрімкого зростання, проте стабільно з 960,6 млрд. грн. у 2020 р. зріс до 1138 млрд. грн. у 2024 р., тобто на 177,4 млрд. грн. Фактично кредитування залишалося пригніченим через високі ризики, воєнну невизначеність, скорочення інвестиційної активності бізнесу та обережність банків у видачі нових позик стримували

динаміку. Поступове відновлення спостерігається, проте темпи суттєво поступаються зростанню інвестиційних активів.

Ліквідні активи також помітно збільшилися. Готівкові кошти коливалися в межах 73–111 млрд. грн. без різких стрибків, підтримуючи стабільний рівень касової ліквідності. Кошти в НБУ зросли з 37,6 млрд. грн. до 229,4 млрд. грн., тобто у шість разів. Це результат накопичення банками обов'язкових резервів та активного використання НБУ-інструментів розміщення надлишкової гривневої ліквідності. Аналогічно зросли й кореспондентські рахунки в інших банках, з 176,0 млрд. грн. до 355,2 млрд. грн., що свідчить про високі залишки на рахунках та загальне перенасичення банківської системи ліквідністю.

Резерви за активними операціями у 2020–2024 рр. залишалися значними, коливаючись у діапазоні 308–388 млрд. грн. Хоча абсолютний рівень резервів не має чіткої тенденції до зростання чи спаду, він відображає високий рівень ризиковості активів, перш за все кредитних, у період воєнних потрясінь. Пік резервування припадає на 2020 р., тоді як у наступні роки банки утримували стабільно високі обсяги, адаптуючись до нової структури ризиків.

Загалом динаміка таблиці показує, що банківська система України в умовах війни трансформувала структуру активів шляхом того, що кредитування стало другорядним напрямком, тоді як основний приріст забезпечили державні цінні папери й надлишкова ліквідність, розміщена в НБУ та на міжбанку. Це відображає обережну поведінку банків, підвищення ролі держави у фінансовій системі та зміну пріоритетів на користь низькоризикових активів.

Плавню продовжуючи логіку вже наведеного аналізу, природно перейти до оцінки структури інвестиційного портфеля, динаміка якого відображена у табл. 2.2 та на рисунку 2.1, адже саме він став ключовим напрямом розміщення надлишкової ліквідності банків у воєнний період.

Таблиця 2.2 – Структура та динаміка інвестиційного портфеля банківської системи України, 2021–2025 рр.

	Рік				
	2024	2023	2022	2021	2020
Вкладення в цінні папери та депозитні сертифікати	1 693 022	1 466 474	1 022 658	829 887	791 373
з них: нерезиденти	149 300	107 001	27 865	5 935	14 487
з них: ОВДП	990 817	734 466	532 704	605 244	588 307

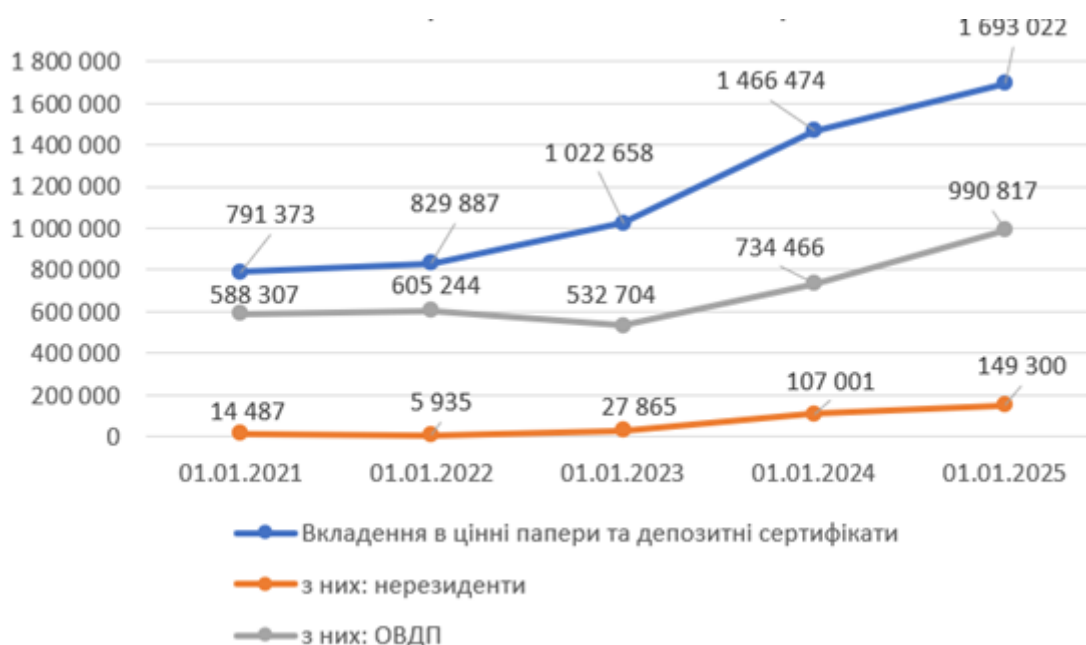

Рисунок 2.1 – Динаміка структури інвестиційного портфеля банків України за 2020-2024 роки.

Поглиблення аналізу активів логічно підводить до оцінки структури інвестиційного портфеля, який у 2020–2024 рр. став фактично головним каналом трансформації надлишкової ліквідності в дохідні та низькоризикові активи. Як показано в таблиці 2.2, загальний обсяг вкладень у цінні папери та депозитні сертифікати зріс із 791,4 млрд. грн. у 2020 р. до 1 693,0 млрд. грн. у 2024 р., тобто більш ніж удвічі. Незважаючи на те, що інвестиційний портфель за обсягом поступається кредитному, його динаміка значно інтенсивніша, а приріст за аналізований період становить 901,6 млрд. грн., що відображає

перехід банків до консервативної моделі управління активами у відповідь на підвищену кредитну невизначеність.

Структурно інвестиційний портфель демонструє чітку домінанту державних цінних паперів. Частка ОВДП у портфелі зросла з 588,3 млрд. грн. станом на початок 2020 р. до 990,8 млрд. грн. у 2024 р., тобто на 402,5 млрд. грн., що становить майже половину всього портфеля. Така концентрація є закономірною, адже у період війни державні облігації стали найнадійнішим інструментом із гарантованою ліквідністю та привабливою дохідністю, а банки відіграли ключову роль у фінансуванні бюджетних потреб. У 2022 р. спостерігався короткочасний спад вкладень в ОВДП, що був спричинений ринковою турбулентністю перших місяців війни, але вже з 2023 р. банки активізували інвестиції, і портфель повернувся до зростання.

Окремої уваги заслуговує сегмент вкладень у папери нерезидентів: з 14,5 млрд. грн. у 2020 р. він зріс до 149,3 млрд. грн. у 2024 р., тобто на 134,8 млрд. грн. зріс. Хоча частка таких інвестицій залишається невеликою відносно загального портфеля, динаміка є надзвичайно стрімкою. Це може свідчити про підвищення інтересу банків до більш диверсифікованих інструментів, переважно коротко- та середньострокових боргових паперів міжнародних фінансових установ, які також відносяться до дуже низькоризикових.

В цілому інвестиційний портфель за досліджуваний період став «якорем стабільності» портфеля активів, компенсуючи слабку кредитну активність та забезпечуючи банкам прогнозований процентний дохід за мінімального рівня ризику. Його структура підтверджує, що в умовах війни банки свідомо концентрувались на державних та інших високонадійних інструментах, зменшуючи експозицію до ризикових сегментів та формуючи консервативний інвестиційний профіль. Це відповідає моделі поведінки банківських систем у кризових періодах, коли ключовим пріоритетом стає збереження капіталу та забезпечення безперебійної ліквідності.

Таблиця 2.3 – Структура та динаміка кредитного портфеля банківської системи України у 2020–2024 рр.

Показник	Рік				
	2024	2023	2022	2021	2020
Кредити надані клієнтам/Кредитний портфель	1 138 032	1 024 678	1 036 213	1 065 347	960 597
кредити, що надані органам державної влади	13 077	18 349	24 809	26 973	11 641
кредити, що надані суб'єктам господарювання	850 581	783 690	801 413	795 513	749 335
З них: кредити, що надані суб'єктам господарювання в іноземній валюті	284 304	267 779	281 016	291 682	331 910
З них: кредити, що надані суб'єктам господарювання в національній валюті	566 277	515 911	520 397	503 831	417 425
кредити, що надані фізичним особам	274 272	222 590	209 943	242 633	199 561
З них: кредити, що надані фізичним особам в іноземній валюті	11 188	11 972	13 053	20 819	31 120
З них: кредити, що надані фізичним особам в національній валюті	263 084	210 618	196 890	221 814	168 441
кредити, надані небанківським фінансовим установам	102	49	48	228	60

Аналізуючи наступну складову портфеля активів банків, кредитний портфель банківської системи, можна з табл. 2.3 зробити висновки, що він демонструє стримане, але послідовне зростання протягом 2020–2024 років.

Кредити, надані органам державної влади, протягом досліджуваного періоду залишались незначною складовою активів. Їхній обсяг коливався від 11,6 млрд. грн. у 2020 році до 13,1 млрд. грн. у 2024 році. Динаміка не є суттєвою, що природно для цього сегмента, адже урядові установи зазвичай користуються іншими інструментами фінансування, передусім ринком державних цінних паперів.

Основу кредитного портфеля стабільно формують кредити, надані суб'єктам господарювання. Їхній обсяг збільшився з 749,3 млрд. грн. у 2020 році до 850,6 млрд. грн. у 2024 році. Приріст становить понад сто мільярдів

гривень, що свідчить про поступове відновлення кредитної активності бізнесу попри значні шоки. Однак темпи зростання є досить повільними, що відображає обережність банків та обмежені можливості підприємств інвестувати в умовах війни.

Кредити фізичним особам також демонструють позитивну динаміку, їхній обсяг зріс із 199,6 млрд. грн. на початок 2020 року до 274,3 млрд. грн. на початок 2024 року. Найбільш активне зростання відбулося у 2022–2024 роках, коли банківський сектор частково адаптувався до воєнних умов, а населення повернулося до споживчих витрат та операцій із житлом.

Кредити, надані небанківським фінансовим установам, залишаються мінімальною складовою кредитного портфеля. Обсяги цього сегмента впродовж років коливаються у межах статистичної похибки і не впливають на загальну структуру кредитних активів. Такий результат є закономірним, адже небанківські установи мають власні джерела фінансування та не є основними позичальниками банківської системи.

Узагальнюючи, структура кредитного портфеля вказує на те, що банки протягом 2020–2024 років діяли в руслі обережної кредитної політики. Зростання є, але воно повільне й нерівномірне за сегментами. Основний приріст забезпечили кредити бізнесу та населенню, тоді як державний сектор і небанківські установи залишались другорядними позичальниками. Ця динаміка повністю відповідає реаліям воєнної економіки, коли збереження стабільності та контроль кредитного ризику стають ключовими пріоритетами банків.

Варто також розповісти про джерела портфеля активів, а саме про те, що у воєнний період банківська система України продемонструвала нетипову для криз поведінку, за умов підвищених ризиків, зниження економічної активності, міграції населення та загальної невизначеності депозитний портфель не скоротився, а навпаки - зріс.

У перші місяці війни справді існувала загроза різкого відтоку депозитів, зумовленого панічними настроями, потребою в ліквідності домогосподарств та бізнесу, а також переміщенням значної частини громадян за кордон. Проте

після первинного шоку відбувся швидкий розворот поведінки вкладників. Через обмежені можливості інвестування, втрату довіри до готівки як інструмента збереження вартості, посилення державних гарантій для вкладів населення, стабілізаційні рішення НБУ та різке зростання безготівкових розрахунків населення повернуло кошти на рахунки.

Вагомим додатковим джерелом стали міжнародні донорські надходження, бюджетні соціальні виплати, перекази мігрантів та субсидії, які одразу акумулювались на рахунках банків. Збільшення депозитної бази автоматично трансформувалося у зростання ліквідності банківської системи. В умовах високої кредитної невизначеності та пригніченого попиту на позики банки не могли швидко реінвестувати ці кошти у кредитування, тому надлишок пасивів був спрямований у найменш ризикові сегменти активів.

Вищесказане зумовило істотну зміну структури портфеля активів, тобто зросли обсяги кореспондентських рахунків, коштів у НБУ, депозитних сертифікатів та інвестицій у державні цінні папери. Інвестиційний портфель, зокрема ОВДП, фактично виконував роль «поглиначача» надлишкової ліквідності, тоді як кредитний портфель залишався стагнуючим через обережність банків та слабкий стан економіки. Таким чином, феномен одночасного ризику відтоку депозитів і фактичного розширення депозитної бази мав прямий і глибокий вплив на структуру активів.

Банки, отримавши надлишок пасивів, вимушено переорієнтували модель управління активами: замість активного кредитування відбулося масштабне нарощування ліквідних та інвестиційних активів, що підвищило частку низькоризикових інструментів у балансах. Фактично депозитний приріст, який за нормальних умов стимулював би розширення кредитування, у воєнних умовах спровокував ліквідацію портфеля активів і зміщення його структури у бік державних інструментів та високоліквідних активів.

Унаслідок таких змін у формуванні ресурсної бази та переорієнтації банків на ліквідні й інвестиційні інструменти важливо розглянути, як ці процеси позначилися на активних операціях і, зокрема, на кредитуванні малого

та середнього бізнесу. Попри загальне звуження кредитної активності, окремі сектори МСП залишалися помітними отримувачами фінансування, а їх галузева структура демонструє різний потенціал з погляду відповідності принципам сталого розвитку. Тому подальший аналіз сфокусовано на розподілі кредитів між видами економічної діяльності за КВЕД, що дає змогу оцінити як наявні пріоритети банків, так і можливий напрям трансформації портфеля у контексті поступового зближення з ESG-орієнтованими підходами.

Важливо не лише оцінити загальні макроекономічні зміни в поведінці банків, а й зрозуміти, як трансформується галузева структура кредитування малого та середнього бізнесу. Оскільки ризики у воєнний період проявляються по-різному залежно від сектора, банки коригують підходи до фінансування, зберігаючи підтримку окремих напрямів і стримуючи активність в інших.

Це особливо актуально в контексті поступового переходу до більш відповідального та сталого фінансування, де важливим стає розуміння, які види діяльності мають потенціал відповідати екологічним та соціальним критеріям, а які залишаються традиційно ризиковими або ресурсомісткими. Для цього необхідно проаналізувати структуру кредитування МСП у розрізі КВЕД, що дозволить оцінити розподіл секторів і попередньо визначити їхню можливу відповідність ESG-орієнтованим підходам.

Узагальнені результати наведено в табл. 2.4 та на рисунку 2.2.

Таблиця 2.4 - Аналіз структури кредитування МСП за розділами КВЕД

Категорія секторів	Кількість розділів КВЕД	Частка від загальної кількості, %	Характеристика групи
Точно зелені	5	5,75%	Галузі з прямим екологічним ефектом
Точно не зелені	15	17,24%	Високовуглецеві, матеріаломісткі або соціально чутливі сфери
Можливо зелені / змішані	67	77,01%	Розділи, у яких екологічність залежить від конкретного проєкту, а не від виду діяльності
Усього	87	100%	Повний спектр економічних видів діяльності, що присутні у кредитуванні МСП.

■ Точно зелені ■ Точно не зелені ■ Можливо зелені / змішані

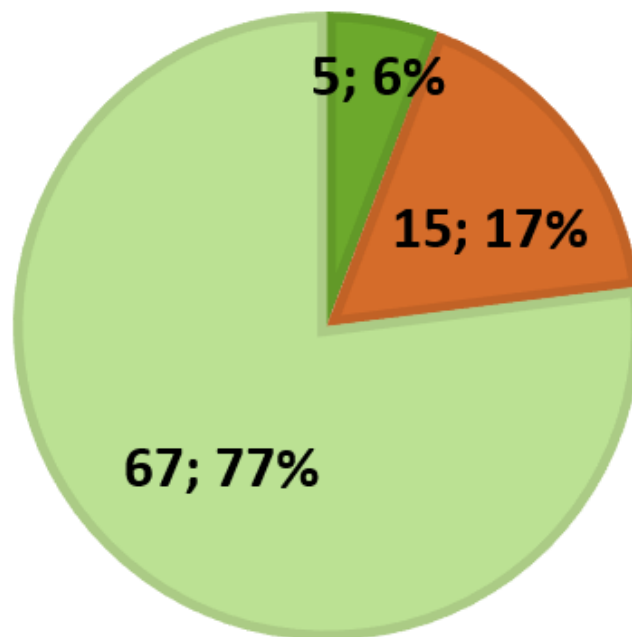

Рисунок 2.2 – Розподіл кредитів, наданих МСП за розділами КВЕД, станом на 1 вересня 2025 року

Отже, аналіз структури кредитування МСП за розділами КВЕД, як видно із табл 2.4 та рисунку 2.2, охоплює 87 унікальних видів економічної діяльності, які фактично присутні у кредитному портфелі банків за періодом спостереження. У кількісному вимірі найбільшу частку становлять сфери переробної промисловості, торгівлі, будівництва та транспортно-логістичної сфери, що традиційно формують основу економічної активності МСП та, відповідно, мають стабільний попит на кредитні ресурси.

У структурі виділяється 5 розділів КВЕД, які мають чітко виражений екологічний характер. Це, зокрема, лісове господарство, водопостачання, очищення стічних вод, збирання та оброблення відходів, а також інша діяльність у сфері поводження з відходами. Сукупно вони становлять лише приблизно 6 % від загальної кількості класифікованих видів діяльності. Присутність цих секторів у портфелі свідчить про певний рівень кредитної активності у сферах, пов'язаних з екологічними послугами, циркулярною економікою та інфраструктурою навколишнього середовища, але не тому що

вони з'явилися внаслідок впровадження ESG чинників, а тому що вони самі по собі є зеленими.

Водночас чітко окреслені, традиційно несумісні зі сталим розвитком, види діяльності також помітно представлені. До таких належать 15 розділів КВЕД добувної, нафтопереробної, хімічної та металургійної промисловості, а також окремі соціально чутливі сфери, зокрема виробництво тютюну та організація азартних ігор. Їхня кількість становить приблизно 17 % від загального набору, що відображає структурні особливості української економіки, де матеріаломісткі та енергомісткі галузі зберігають інвестиційну активність навіть попри воєнний стан і зовнішні шоки.

Найчисельнішу групу утворюють 67 розділів КВЕД, тобто близько 77 %, які належать до змішаних видів діяльності або ж таких, які не можна чітко визначати як повністю зелені чи навпаки. У цих секторах екологічний ефект значною мірою залежить не від класу КВЕД, а від характеристик конкретного проєкту чи бізнес-моделі підприємства. До цієї групи входять: сільське господарство, будівництво, транспорт, харчова промисловість, більшість виробничих сегментів, широкий спектр послуг, ІТ, фінанси, освіта та охорона здоров'я. Фактично саме ця група визначає загальний напрямок потенційної екологізації кредитного портфеля, оскільки охоплює найбільшу кількість клієнтів та видів діяльності.

Загалом, така пропорція демонструє як розмаїття портфеля, так і обмеженість можливостей його прямої інтерпретації з позицій сталості, адже наявних класифікаційних ознак КВЕД недостатньо для однозначного визначення «зеленої» частки кредитів. Це підкреслює важливість подальшого уточнення підходів до оцінки екологічної спрямованості фінансування на рівні методології та стандартів аналізу.

Узагальнюючи результати проведеного аналізу, можна стверджувати, що у 2020–2024 рр. портфель активів банківської системи України зазнав глибокої трансформації під впливом воєнних чинників. Загальний обсяг активів зріс, однак основним джерелом цього приросту стали не кредитні, а інвестиційні та

високоліквідні активи. Банки переорієнтували вільні ресурси в ОВДП, інші цінні папери, кошти в НБУ та на кореспондентських рахунках, тоді як кредитний портфель зростав повільно й нерівномірно. Причиною цього став феномен розширення депозитної бази в умовах потенційного ризику її відтоку, він зумовив накопичення надлишкової ліквідності, яка була спрямована переважно в низькоризикові інструменти, що посилює консервативний характер структури активів.

З позицій подальшого переходу до ESG-орієнтованих моделей управління активами така структура має подвійне значення. З одного боку, висока частка державних цінних паперів та інших надійних інструментів забезпечує банкам фінансовий «запас міцності» для поступового переорієнтування частини ресурсів у напрями, пов'язані зі сталим розвитком. З іншого боку, стримане зростання кредитного портфеля та концентрація на консервативних активах свідчать, що на даному етапі банківська система більше виконує функцію фінансування держави й збереження ліквідності, ніж активного провідника екологічної та структурної трансформації економіки. Це створює вихідну точку для наступних розділів дослідження, у яких доцільно зосередитися на галузевій структурі кредитування та можливостях поступового «озеленення» портфеля активів.

2.2. Аналіз впровадження ESG-принципів у діяльність банків України.

Сучасний банківський сектор України функціонує в умовах постійних змін, пов'язаних із розвитком міжнародних стандартів прозорості, посиленням уваги до екологічних та соціальних питань і ускладненням ризикового середовища, викликаним війною. Ці процеси формують нові вимоги до стратегій, операційних підходів та систем управління банківських установ. У такому середовищі інтеграція підходів сталого розвитку поступово

перетворюється на важливий компонент довгострокової конкурентоспроможності та підвищення стійкості фінансових організацій.

Впровадження ESG принципів в діяльність банків України зараз відбувається як на основі рекомендацій НБУ, так і з ініціативи окремих банків, тож саме їх досвід гадаю варто проаналізувати.

Національний банк України розглядає інтеграцію ESG-принципів як стратегічний напрям розвитку фінансового сектору та необхідний крок для узгодження регуляторних підходів із сучасними міжнародними стандартами. Політика сталого фінансування, розроблена у 2021 році, потребує оновлення через зміни нормативної бази ЄС та трансформацію ризикового середовища в умовах війни.

Регулятор прямо підкреслює потребу її доопрацювання та актуалізації, що видається цілком закономірним, адже за останні роки ESG-регулювання у світі розвивалося набагато швидше, ніж Україна могла адаптуватися, а також що реалізація ESG буде відбуватися з урахуванням реалій повномасштабної російської агресії [22].

Важливою складовою підходу НБУ є визначення ролі банків як активних учасників економічних перетворень. Ставиться завдання інтегрувати екологічні та соціальні критерії в державні реформи, що охоплюють енергетичний сектор, агросферу та малий і середній бізнес. Таке бачення фактично формує очікування, що банки не просто реагуватимуть на зміни політики, а й самі сприятимуть структурним зрушенням через кредитування та управління ризиками. На нашу думку, це наближає українську модель до європейської, де саме фінансові установи часто стають каталізаторами зелених трансформацій.

НБУ також формує поетапну рамку розвитку ESG-регулювання, яка охоплює створення єдиного глосарію, уніфікацію підходів до збору даних про ESG-ризик, підготовку «Білої книги» політик та подальше затвердження секторальної політики.

Біла книга з управління екологічними, соціальними та управлінськими ризиками у фінансовому секторі визначає загальну логіку, за якою українська

фінансова система має переходити до повноцінної інтеграції ESG-підходів. Проєкт формує основу майбутнього регуляторного поля та показує, яким НБУ бачить сектор у середньостроковій перспективі. У ній акцентується, що сучасні глобальні тенденції створюють нові умови для роботи фінансових установ, оскільки глобальні кліматичні та соціальні процеси впливають на всі сфери діяльності населення, бізнесу, фінансових установ [23].

Це визначає відправну точку для розуміння необхідності ESG-інтеграції: банки вже не можуть обмежуватися традиційним підходом до ризиків, оскільки екологічні та соціальні фактори матеріально впливають на якість портфелів і стійкість установ.

Також у проєкті окреслено передумови, з яких має виходити НБУ та фінансовий сектор і також що більшість установ уже стикається з проявами ESG-ризиків: від порушення операційної діяльності до погіршення вартості застави чи репутаційних втрат. Водночас регулятор відзначає нерівномірність готовності сектору, у якому частина банків має окремі політики та стратегічні документи, проте значна кількість установ усе ще не виокремлює ESG-ризиків як окремий об'єкт управління. Це свідчить про початкову фазу розвитку, у якій ринок усвідомлює важливість ESG, але не має достатньої методологічної та інституційної бази.

Значну увагу у “Білій книзі” приділено тому, як саме має виглядати система управління ESG-ризиками у перспективі. НБУ описує цільову модель, що включає п'ять ключових елементів, серед яких: наявність стратегічних документів, інтеграція ESG у корпоративне управління та три лінії захисту, зокрема, системна оцінка ESG-ризиків, налагоджений збір і обробка ESG-даних клієнтів, а також якісне та повне розкриття інформації. Фактично регулятор показує не лише напрями розвитку, а й вимоги, які з часом стануть обов'язковими для всіх фінустанов.

Загалом “Біла книга” є перехідним рішенням між сучасним станом сектора та майбутньою нормативною базою. Вона визначає рамку, у межах якої банки мають вже зараз переосмислювати структуру ризик-менеджменту,

політики взаємодії з клієнтами та підходи до оцінки портфелів. Її зміст свідчить, що розвиток ESG у фінансовому секторі не буде фрагментарним - навпаки, формується послідовний і структурований шлях, який узгоджується з європейськими вимогами та очікуваннями післявоєнного відновлення економіки.

Після формування загальної регуляторної рамки з боку НБУ логічним наступним елементом є координація дій усієї банківської спільноти. Саме цю роль сьогодні виконує Незалежна асоціація банків України, яка у 2024 році створила спеціалізований Підкомітет з питань ESG. За короткий час він перетворився на центральний майданчик для професійного діалогу між банками, регулятором і державними органами. Поступове розширення його складу від перших учасників до вже 24 банків-членів свідчить про те, що ESG став не факультативною темою, а ключовим напрямом розвитку сектору.

Підкомітет працює як горизонтальна структура, де банки можуть обмінюватися практичним досвідом і вирішувати спільні виклики впровадження сталого фінансування. На засіданнях розглядаються конкретні питання - від взаємодії з Офісом зеленого переходу при Міністерстві економіки до особливостей майбутньої звітності зі сталого розвитку та вимог Фонду розвитку підприємництва щодо екологічної й соціальної оцінки клієнтів.

Варто сказати окремо про Офіс зеленого переходу, мета якого полягає в тому, щоб зробити “зелений” перехід в Україні рушієм відновлення, модернізації та економічного зростання, і в той же час зробити це без перешкод для конкурентоспроможності галузей економіки. Одним із довгострокових пріоритетів Офісу буде підтримка вступу України до ЄС [24].

Банки також презентують власні кейси, наприклад, побудова Системи екологічного та соціального управління (СЕСУ), практики ESG-оцінки позичальників, адаптація внутрішніх політик до міжнародних стандартів.

Особливо показовими є слова голови підкомітету Андрія Грися, який наголосив: «об'єднання вже 24-х банків під егідою ESG-підкомітету НАБУ є важливим сигналом того, що банківський сектор України готовий діяти спільно

для впровадження сталого фінансування на принципах ESG». Це підкреслює, що питання сталого розвитку виходить на рівень колективної відповідальності всього сектору, а не окремих інституцій [25].

У межах подальшого аналізу доцільно перейти від загального огляду ESG-трансформації банківського сектору до порівняння конкретних фінансових установ (табл. 2.5). Такий порівняльний підхід дозволяє оцінити, наскільки різними є масштаби, глибина та системність інтеграції сталих практик, а також виокремити лідерів і банки, що перебувають на початкових етапах розвитку ESG-політик. Це забезпечує більш об'єктивне розуміння рівня зрілості сектору та дає змогу визначити напрями, у яких інтеграція потребує посилення.

Порівняльний аналіз демонструє суттєву нерівномірність впровадження ESG-підходів серед українських банків. Найвищий рівень інтеграції мають структури, що належать до потужних міжнародних груп. Райффайзен Банк, Креді Агріколь Банк та UKRSIBBANK вирізняються повноцінними системами управління екологічними та соціальними ризиками, жорсткою відповідністю міжнародним стандартам (IFC, ЄБПП, DFC, BNP Paribas, Groupe Crédit Agricole), системною оцінкою E&S-ризиків та регулярною нефінансовою звітністю. Вони мають усталену методологічну базу, перевірені інструменти моніторингу та контрольні механізми, що робить їх безумовними лідерами у впровадженні ESG.

Другу групу становлять банки зі значним прогресом, але меншою глибиною інтеграції. Ощадбанк і Піреус Банк демонструють швидкий розвиток відповідно до вимог МФО, створили спеціалізовані структурні підрозділи та впровадили ESG-критерії у кредитні процеси. Втім, частина їхніх практик перебуває у фазі трансформації, а повноцінне охоплення ESG-ризиків ще не є стабільним або однорідним на всіх рівнях.

Таблиця 2.5 – Аналіз інтеграції ESG-підходів у діяльність провідних банків України

Банк	ESG-стратегічні орієнтири	Практична імплементація ESG-підходів
Райффайзен Банк	Формування комплексної Системи управління екологічними та соціальними ризиками (ESMS), узгодження з вимогами RBI Group, ЄБРР, IFC, DFC, підтримка принципів сталого розвитку, прав людини, гендерної рівності та принципу DNSH.	Запроваджено чітку систему оцінювання екологічних і соціальних ризиків: банк перевіряє клієнтів на відповідність переліку заборонених діяльностей та секторальним вимогам, визначає рівень ризику, проводить детальну перевірку проєктів, формує коригувальні плани за потреби, здійснює регулярний моніторинг і аудити, а також включає екологічні та соціальні умови в кредитні договори.
Ощадбанк	Формування системної ESG-моделі, узгодження діяльності з міжнародними стандартами, інтеграція екологічних, соціальних і управлінських принципів у кредитування та внутрішні процеси, посилення відповідності вимогам МФО.	Створено Центр ESG, ухвалено політику управління екологічними та соціальними ризиками для ММСБ, впроваджено ESG-критерії у кредитні рішення, відмова від фінансування екологічно шкідливих видів діяльності, аудит ESG-процесів за участі PwC, внутрішні політики ресурсозбереження, навчання персоналу та клієнтів.
ОТП Банк	Орієнтація на політику OTP Group щодо зеленої енергетики, розвиток лінійки екологічних фінансових продуктів, підтримка сталих інвестицій та зменшення екологічного сліду клієнтів.	Запуск «зелених» продуктів (ОТР Energy), кредити на сонячні електростанції, теплові насоси, системи накопичення енергії, програми з ЄБРР для агросектору, фінансування електромобілів, підтримка енергоощадних технологій для фізичних осіб, МСБ і корпоратів.
Піреус Банк	Побудова інтегрованої ESG-системи відповідно до практик Piraеus Bank Group, забезпечення відповідності міжнародним екологічним та соціальним стандартам, формування прозорої системи управління ESG-ризиками.	Запроваджено СЕСУМ, ESG-оцінка позичальників (скринінг, категоризація, due diligence, плани коригувальних дій), моніторинг клієнтів, екологічні та соціальні ковенанти, Список винятків, стандарти IFC, ЄБРР, ISO 14001, внутрішні ESG-координатори.
Укргазбанк	Орієнтація на модель «зеленого банкінгу» та підтримку сталих інвестицій у ВДЕ та енергоефективність.	Фінансування проєктів ВДЕ й енергоефективності, участь у програмах ЄБРР та ЄС, технічний супровід клієнтів під час впровадження енергоощадних рішень.

Продовження таблиці 2.5

ПУМБ	Інтеграція ESG у бізнес-стратегію, дотримання принципів Глобального договору ООН, розвиток системи відповідального фінансування та управління E&S ризиками.	Запроваджено політику сталого розвитку, функціонує система управління E&S ризиками, оцінка впливу проєктів на довкілля та соціальну сферу, програми енергоефективності, «зелений офіс» (енергоощадні практики, сортування відходів, цифровізація документообігу), щорічна нефінансова звітність за ESG-показниками.
Кредобанк	Формування базових засад ESG-стратегії, визначення пріоритетних напрямів сталого розвитку та підвищення кваліфікації персоналу.	Навчання керівників і працівників за підтримки PwC та GGF, визначення істотних ESG-тем, первинна дорожня карта інтеграції, початкова імплементація E&S-оцінки в кредитуванні.
Креді Агріколь Банк	Повна інтеграція принципів сталого розвитку відповідно до стратегії Groupe Crédit Agricole, акцент на боротьбі зі зміною клімату, збереженні біорізноманіття та дотриманні прав людини, розвиток сталого фінансування та впровадження СЕСУ в агросекторі.	Упроваджено екологічну та соціальну політику, створено систему СЕСУ для оцінки E&S-ризиків, розвиток «зелених» продуктів і підтримка сталого сільського господарства, програми навчання персоналу, реалізація масштабної програми We Care, співпраця з міжнародними фінансовими інституціями, впровадження КСВ-оцінки клієнтів.
UKRSIBBANK	Орієнтація на стратегію сталого розвитку BNP Paribas Group, інтеграція ESG у три ключові напрями, перехід до сталої економіки, екологічна відповідальність, посилення обізнаності, відповідність галузевим політикам ЄБРР та BNP Paribas.	Розвиток сталих фінансових продуктів, підтримка енергонезалежності бізнесу, меморандум про кредитування ВДЕ, участь у POWER BANKING, скорочення операційних викидів CO ₂ , програми кіберзахисту та захисту прав споживачів, освітні ініціативи для підприємців, підтримка жіночого бізнесу, нефінансова звітність за європейськими стандартами.

Окремо виділяється Укргазбанк, який спеціалізується на «зеленому банкінгу». Його сильна сторона - продуктова лінійка у сфері ВДЕ та енергоефективності. Водночас системність внутрішнього ESG-управління не настільки комплексна, як у міжнародних груп, оскільки фокус банку спрямований радше на підтримку «зелених» проєктів, ніж на побудову всебічної E&S-архітектури.

ПУМБ знаходиться на середньому рівні зрілості: має політику сталого розвитку та базову систему управління ризиками, але глибина процедур та залучення міжнародних стандартів поки поступається європейським банкам.

Найслабший рівень впровадження ESG демонструє Кредобанк. Хоча банк уже розпочав системну роботу, провів навчання та визначив істотні ESG-теми, його підходи перебувають на ранній стадії. Відсутність повноцінної функціонуючої системи E&S-менеджменту та залежність від зовнішніх консультантів свідчать про те, що інтеграція ESG поки є фрагментарною та незрілою.

Підсумовуючи, найкраще інтегрували ESG банки міжнародних груп (RBI, BNP Paribas, Crédit Agricole), тоді як українські та локальні банки демонструють поступ, але потребують подальшої стандартизації, методологічного посилення та формування усталених практик управління E&S-ризиками.

Узагальнюючи результати дослідження, можна зазначити, що впровадження ESG-принципів у діяльність банків України перебуває на етапі активного становлення, однак рівень цього процесу суттєво різниться між установами. Регуляторні ініціативи НБУ та системна робота НАБУ формують необхідну методологічну основу й задають напрям руху, але реальна глибина інтеграції залежить насамперед від внутрішніх стратегій самих банків.

Міжнародні групи демонструють найвищу зрілість, оскільки спираються на усталені глобальні практики управління E&S ризиками, тоді як значна частина українських та локальних установ лише вибудовує інституційні спроможності. Попри нерівномірність розвитку, сектор загалом рухається до формування єдиної архітектури сталого фінансування, у межах якої ESG-підходи поступово перетворюються з декларативного елемента на структурний компонент стратегічного управління та конкурентоспроможності банків.

2.3. Виявлення проблем та бар'єрів інтеграції ESG-критеріїв в управління активами банків.

Інтеграція ESG-критеріїв у процеси управління активами українських банків стикається з масштабним дефіцитом достовірної, структурованої та порівнюваної інформації. Компанії нерідко декларують сталий підхід лише формально, що створює ризик так званої ESG-мімікрії, коли компанії прагнуть створити уявний імідж відповідальності. Як підсумовує Корчагіна Л. Ф., слабка ESG-активність видається за сильну, а підприємства, не відчуваючи контролю та відповідальності, схильні до активного залучення недобросовісних практик ESG-мімікрії. Цей процес посилюється тим, що прозорість ESG-звітування залишається актуальною проблемою, а отже банкам складно отримувати надійні дані для оцінки ризиків [34, 37].

Це особливо помітно серед установ, що лише починають формувати ESG-підходи, наприклад, Кредобанк, який визначив істотні теми та пріоритети, але ще не має повноцінної системи E&S-менеджменту або ПУМБ, де політики сталого розвитку існують, але глибина оцінки ESG-ризиків і методики моніторингу все ще перебувають на стадії становлення. За відсутності чітких критеріїв подібні банки зіштовхуються з тим, що доброчесність їхніх ESG-заяв не завжди можна підтвердити вимірюваними показниками.

Проблеми проявляються і в тих банках, які позиціонують себе як більш просунуті у сфері сталого фінансування. Ощадбанк і Укргазбанк активно комунікують про «зелену» орієнтацію, фінансування енергоефективних проектів та проектів ВДЕ, проте без оприлюднення частки активів, що відповідають міжнародним критеріям сталості, або чітких методик оцінки ESG-компонентів у кредитному портфелі. У результаті навіть значні обсяги «зелених» кредитів можуть містити активи, які не повністю відповідають європейським підходам до визначення екологічного впливу чи додатковості. Це створює ризик надмірно позитивної самооцінки та ускладнює реальну оцінку довгострокової стійкості портфеля.

Натомість банки міжнародних груп - Райффайзен Банк, Креді Агріколь Банк та UKRSIBBANK, демонструють вищий рівень системності, проте навіть у їхній практиці трапляються прогалини, пов'язані з тим, що українські дочірні компанії іноземних банків працюють у середовищі без єдиної національної таксономії чи обов'язкових GAR-показників. Це означає, що навіть при наявності розвинених методологій на рівні групи, локальні підрозділи не завжди можуть забезпечити повну відповідність європейським вимогам щодо розкриття сталих активів.

У таких умовах банки і сильні, і слабші в ESG змушені покладатися на добровільні декларації клієнтів щодо екологічності чи соціальної відповідальності їх діяльності. Це підсилює ризик того, що Укргазбанк, Ощадбанк або ПУМБ можуть включати до портфеля активи, які виглядають сталими лише на рівні поданої документації, але не відповідають реальним екологічним та соціальним характеристикам. Відсутність стандартизованого E&S due diligence, тобто структурованих перевірок позичальника або активу перед ухваленням рішення про кредитування чи інвестування, стрес-тестів NGFS або секторальних політик означає, що виявлення greenwashing фактично перекладається на банк, а ризики недооцінки ESG-факторів потрапляють у структуру активів.

Таким чином, у системі, де рівень ESG-зрілості різний, а регуляторні стандарти ще неповні, виникає структурний ризик ESG-мімікрії, що ускладнює побудову повноцінної моделі управління активами. Він проявляється по-різному, від поверхневої ESG-інтеграції у Кредобанку та ПУМБ до неповної верифікації «зелених» портфелів Ощадбанку та Укргазбанку, і навіть до обмеженої стандартизації у локальних підрозділів міжнародних груп. Усі ці чинники знижують якість оцінки ризику, спотворюють кредитні рішення та підвищують довгострокову вразливість портфелів українських банків.

У розвинених юрисдикціях значна частина цих викликів компенсується обов'язковими стандартами розкриття та структурованою нефінансовою

звітністю. В Україні ж саме брак прозорості є точкою найбільшої вразливості, що ускладнює формування збалансованих портфелів активів.

Рисунок 2.3 - Впровадження окремих ESG процесів в банках [38]

Рисунок 2.3 демонструє, що українські банки значно активніше впроваджують заходи, пов'язані з корпоративним управлінням (G-компонент), тоді як екологічні та соціальні інструменти залишаються недостатньо розвиненими.

Так, 91 % банків уже впровадили заходи з етичної поведінки та антишахрайських практик, тоді як ще 9 % планують такі кроки у перспективі, це означає, що управлінський компонент є найбільш зрілим серед українських фінансових установ. Це пояснюється тим, що банкам легше виконувати завдання, які стосуються чесності, прозорості та боротьби з шахрайством, тому що ці вимоги існують уже багато років. Регулятор постійно контролює їхнє виконання, тож банки давно мають фахівців, готові процедури й відпрацьовані інструменти. Саме тому майже всі установи впоралися з цим напрямом.

Натомість екологічні й соціальні ризики - це нова сфера, а для їх оцінки потрібні спеціальні дані, методики, навчений персонал і нові підходи в ризик-менеджменті. Більшість банків цього поки не мають. Тому такі завдання виконані лише у невеликої частини установ, а решта або планує впровадження пізніше, або взагалі не має конкретних планів.

Продовжуючи, лише 40 % банків уже оцінили репутаційні ризики, ще частина планує зробити це пізніше, і ціла група установ узагалі не має таких планів. Ще гірша ситуація із екологічними показниками: оцінку власного карбонового сліду виконали лише 10 % банків, тоді як 73 % або слабо готові, або зовсім не готові виконувати ці оцінки. Підсумовуючи, дані демонструють системну диспропорцію між розвитком управлінського аспекту ESG та екологічного.

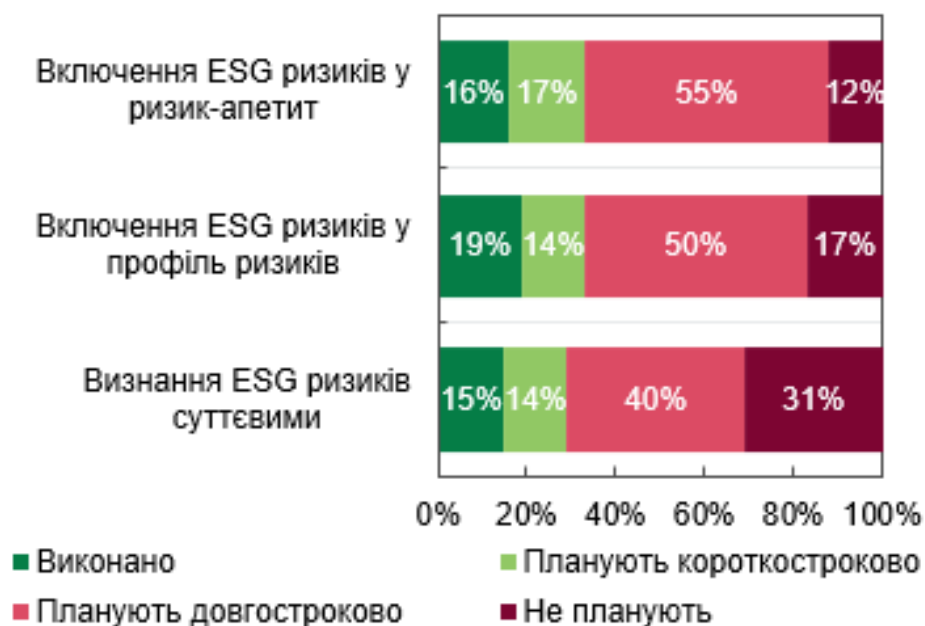

Рисунок 2.4 - Включення ESG ризиків до оцінок ризиків на рівні банків [38]

Інший блок результатів опитування НБУ, відображений на рисунку 2.4, демонструє, що більшість українських банків поки не інтегрували ESG-ризики у власні системи управління ризиками. Дані свідчать, що лише 16–19 % банків

уже включили ESG-фактори в ризик-апетит або профіль ризиків. Це означає, що ці установи реально вбудували екологічні, соціальні та управлінські ризики у ключові параметри ризик-менеджменту, тобто розглядають ESG як чинник, що може вплинути на капітал, резерви чи стратегічні ліміти. Однак частка таких банків залишається дуже низькою.

Натомість понад половина банків (50–55 %) лише планують це зробити у довгостроковій перспективі, що фактично відображає їхню методологічну неготовність: відсутність моделей оцінки фізичних і перехідних ризиків, нестачу даних, недостатню кваліфікацію персоналу та технологічну незрілість щодо обліку ESG-факторів.

Не менш показовим є те, що 40 % банків визнають ESG-ризики суттєвими, але не інтегрують їх у ризик-апетит, а ще 31 % взагалі не планують визнавати ці ризики суттєвими. Така ситуація створює внутрішнє протиріччя: банки декларують розуміння важливості ESG-ризиків, але водночас не включають їх у критично важливі елементи ризик-менеджменту.

Фактично це означає, що оцінка ESG-факторів у більшості установ залишається декларативною і не впливає на прийняття кредитних чи інвестиційних рішень. У порівнянні з європейськими банками, де інтеграція ESG у ризик-апетит є обов'язковою вимогою, згідно EBA Guidelines та NGFS, українські банки демонструють значне відставання, що поглиблює загальний розрив між ESG-заявами та реальною структурою портфелів.

Також суттєвим бар'єром є відсутність єдиного підходу до визначення сталих активів. На практиці банки надають позики підприємствам, що належать до широкого спектра розділів КВЕД, але нормативної вимоги розмежовувати ці операції за екологічною ознакою наразі не існує. У результаті навіть в офіційній статистиці НБУ кредити відображаються за секторами економічної діяльності без додаткової деталізації щодо їх відповідності критеріям сталості.

Аналіз кредитного портфеля МСП за даними КВЕД, виконаний раніше, свідчить, що значна частина економічних видів діяльності не може бути автоматично віднесена ані до «зелених», ані до «коричневих». Із 87 розділів

КВЕД, за якими банки фактично кредитують підприємства, лише невелика частка має однозначно екологічний характер.

Нині банки не мають національної таксономії, яка окреслювала б, що саме вважати екологічно корисною діяльністю. Це створює простір для різночитань і створює умови, за яких відсутність чітких критеріїв дозволяє компаніям необґрунтовано заявляти про екологічну спрямованість своєї діяльності. До цього додається інформаційна асиметрія, що ускладнює перевірку реальної екологічної ефективності проєктів, через що ризик включення штучно “озелених” активів до банківського портфеля суттєво зростає. У ЄС схожі виклики були зняті завдяки таксономії ЄС, тоді як в Україні невизначеність залишається центральним бар’єром [35].

Значно впливає на інтеграцію ESG і методична нерозвиненість. В українському фінансовому секторі досі бракує чітких інструментів оцінювання ESG-ризиків, механізмів ідентифікації фізичних та перехідних ризиків, підходів до порівняння траєкторій декарбонізації. Невипадково серед бар’єрів згадуються законодавча невизначеність, відсутність чітких стандартів і підходів, проблеми з якістю інформації, брак знань [34].

Банки не мають достатньої інструментарію для того, щоб перетворювати екологічні та соціальні показники на кількісні оцінки кредитного ризику, тому ESG здебільшого залишається декларативним виміром, а не частиною ризик-апетиту. На відміну від цього, фінансові установи ЄС застосовують стрес-тести NGFS та моделі сценарного аналізу, що допомагає формувати точніші портфелі та прогнозувати майбутню стійкість активів.

До ключових перешкод належать також фінансові та технологічні обмеження, через які банкам доводиться модернізувати внутрішні інформаційні системи, адаптувати кредитні політики, інвестувати в навчання персоналу та розширювати процеси due diligence, про який було згадано раніше.

Недарма серед типових труднощів дослідники питання зазначають складності у зборі та обробці даних, високу вартість впровадження, опір змінам

у корпоративній культурі. У країнах ЄС ці витрати пом'якшуються розвинутою екосистемою сталих фінансових інструментів, зокрема зелених облігацій і фондів сталого розвитку. В Україні ж слабка ліквідність та обмежена пропозиція таких інструментів унеможливають швидку перебудову портфелів [36].

Важливим викликом є і кадровий ресурс, у банківському секторі бракує фахівців, здатних здійснювати аналіз сталих ризиків на рівні кредитних рішень, моделювання сценаріїв та оцінки впливу ESG-факторів на прибутковість активів. В окремих дослідженнях наголошується на нестачі системних навичок аналізу ESG-показників, що підтверджує структурний характер проблеми. У більш зрілих ринкових системах компетентності з питань ESG вже інтегровані у корпоративне управління та процедури ризик-менеджменту, тоді як в Україні ці функції лише починають формуватися.

Отже, інтеграція ESG-критеріїв в управління активами українських банків залишається фрагментарною через брак якісних даних, ризик ESG-мімікрії, відсутність національної таксономії та недостатню методичну базу для оцінки екологічних і соціальних ризиків. Більшість установ зосереджуються на управлінських аспектах, тоді як екологічні та соціальні компоненти практично не інтегровані в ризик-апетит і кредитні процедури. Нерівномірність розвитку між банками, слабка верифікація «зелених» активів і залежність від декларацій позичальників підвищують ризик greenwashing та знижують якість управління портфелями, що значно відрізняє українську практику від підходів ЄС.

Висновки до розділу 2

Загалом проведений аналіз управління портфелем активів банків України в контексті ESG-трансформації показує, що ESG підхід для українських банків поступово перетворюється з додаткової теми на спосіб оновлення всієї логіки управління портфелем активів. Йдеться не лише про появу «зелених»

продуктів, а про зміну пріоритетів у ризик менеджменті, формуванні структури активів, відборі клієнтів і роботі з даними.

Українські банки у 2020–2024 роках наростили активи переважно за рахунок інвестицій у низькоризикові державні інструменти та приросту ліквідних активів, тоді як кредитування залишалось стриманим через воєнні ризики і невизначеність бізнес середовища. Структура портфеля зсунулася у бік ОВДП та коштів у НБУ й на кореспондентських рахунках, тобто пріоритет отримали безпечні й швидко мобілізовані активи.

Попри загальне уповільнення кредитної діяльності, фінансування бізнесу та населення зберегло позитивну динаміку, хоча темпи зростання відчутно поступаються інвестиційному сегменту. Аналіз структури кредитування МСП за КВЕД показує, що «зелені» галузі складають незначну частку, тоді як переважна більшість секторів потенційно може перейти до сталого фінансування лише за умови проєктної оцінки та підтвердження екологічного ефекту.

Аналіз впровадження ESG-принципів у діяльність банків України показав, що найвищий рівень інтеграції ESG демонструють банки міжнародних груп (RBI, BNP Paribas, Crédit Agricole). Українські та інші локальні установи поступово зміцнюють свої підходи, проте їм усе ще необхідні чіткіші стандарти, вдосконалені методики та сформована практика оцінювання й контролю E&S-ризиків.

Перехід до ESG-орієнтованої діяльності в українському банківському секторі перебуває на стадії активного розвитку з виразними відмінностями між банками. Зусилля НБУ та НАБУ задають нормативну рамку і спрямовують трансформацію, але темпи й глибина впровадження значною мірою залежать від внутрішніх стратегічних рішень конкретних установ.

Міжнародні банки мають відчутну перевагу завдяки наявності глобального досвіду й напрацьованих політик, тоді як більшість українських гравців лише формує необхідні інституційні можливості. Попри різний рівень зрілості, сектор рухається до єдиної моделі сталого фінансування, де ESG

поступово стає не формальною вимогою, а частиною стратегічного управління та джерелом конкурентних переваг.

На кінець, виявлено проблеми та бар'єри інтеграції ESG-критеріїв в управління активами банків і можна зробити висновок, що впровадження ESG-критеріїв у процес управління активами українських банків поки що має несистемний характер. Основними стримувальними чинниками залишаються обмежений доступ до достовірних ESG-даних, ризики формального дотримання принципів сталості, відсутність національної таксономії та недостатньо розвинені методики оцінювання екологічних і соціальних ризиків.

Переважає частина банків концентрується насамперед на управлінських аспектах, тоді як екологічні й соціальні фактори поки не мають суттєвого впливу на кредитну політику та ризик-апетит. Така нерівномірність прогресу між установами, недостатня перевірка «зелених» активів і сильна залежність від самодекларацій позичальників створюють високі ризики greenwashing та обмежують якість портфельного управління, що істотно віддаляє українську практику від стандартів ЄС.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ПОРТФЕЛЕМ АКТИВІВ БАНКІВ УКРАЇНИ НА ЗАСАДАХ ESG-ПРИНЦИПІВ

3.1. Розробка стратегії ESG-трансформації портфеля активів банку

У сучасних умовах зростання кліматичних, соціальних та регуляторних ризиків інтеграція ESG-факторів у систему управління портфелем активів стає необхідною умовою забезпечення стійкості банківської діяльності. Підходи, що базуються виключно на фінансових метриках ризику та прибутковості, стрімко втрачають ефективність. Натомість формується нова парадигма, у якій екологічні, соціальні та управлінські характеристики позичальників розглядаються як ключові детермінанти кредитної якості та довгострокової стабільності портфеля. Стратегія ESG-трансформації повинна включати не лише запровадження нових продуктів, а й комплексну перебудову підходів до оцінювання ризиків, структури активів і механізмів прийняття рішень.

Рисунок 3.1 - Дорожня карта впровадження ESG у управління портфелем активів

Процес ESG-трансформації портфеля активів повинен формуватися поступово, наглядно етапи наведено на рис. 3.1, починаючись зі спроби зрозуміти, у якому стані перебуває портфель зараз і наскільки він загалом уразливий до екологічних, соціальних чи управлінських ризиків. Банк звертає увагу не лише на структуру активів та їх секторальну концентрацію, а й на те, які саме компанії у цій структурі створюють найбільші ризики, де існують інформаційні прогалини та наскільки готові позичальники відкривати дані про свої екологічні чи соціальні показники. Фактично, на цьому етапі формується базове уявлення про те, від чого банк відштовхується і які саме «слабкі місця» слід виправити, щоб подальша інтеграція ESG була не формальною, а змістовною.

Коли стартова картина стає зрозумілою, банк може переходити до створення методологічної основи, на яку спиратиметься вся подальша робота. Тут важливо визначити, які саме ESG-фактори є справді значущими для різних галузей, оскільки універсального набору показників, як уже було визначено раніше, не існує. Те, що є критичним для енергетики, може бути несуттєвим для логістики або роздрібної торгівлі, відтак поступово формується набір матеріальних факторів, а разом із ним - вимоги до того, яку інформацію мають надавати позичальники, як її перевіряти та як уникати ситуацій, коли ESG-профіль будується на деклараціях, а не на фактичних даних, це створює аналітичну основу, без якої подальші кроки не матимуть цінності.

Далі банк починає вплітати ESG-параметри у процеси оцінки ризиків, і саме на цьому етапі трансформація набуває більш технічного характеру. Оновлюються моделі скорингу, у яких фінансові показники доповнюються екологічними та соціальними ризиками, переглядається ціноутворення кредитів, оскільки негнучкі або ризикові позичальники мають отримувати вищу ставку для компенсації підвищеної вразливості. ESG-фактори впливають на здатність позичальника погашати кредити, а отже - на якість активів та фінансову стійкість банку [42].

Так само змінюються підходи до визначення лімітів, а заставне майно оцінюється з урахуванням того, які ESG-фактори можуть впливати на його довгострокову вартість. Усе це створює ситуацію, коли оцінка ризику стає точнішою, а портфель поступово відсікає небажані активи навіть без різких дій.

Поступово ці методологічні зміни переходять у реальну структурну перебудову портфеля, а вага активів починає змінюватися природним чином. Позичальники з підвищеним ризиком або слабкою ESG-позицією втрачають присутність у портфелі, тоді як компанії, що демонструють стабільність та здатність адаптуватися, отримують більшу частку. Це відбувається не через різкі рішення чи повне згортання фінансування окремих секторів, а через те, що оновлена система оцінки ризиків дозволяє банку самостійно визначати, які активи забезпечують кращий баланс прибутковості та стійкості.

По суті, кожен банк на основі власних моделей і власного ризик-апетиту оцінює переваги одних активів над іншими, і ця внутрішня конкуренція між підходами різних установ працює на користь ринку: сильні ESG-практики отримують доступ до дешевшого ресурсу, а компанії з вищими ризиками змушені або покращувати свій профіль, або приймати гірші умови фінансування. У результаті сектор поступово зміщується від підтримки найбільш уразливих галузей до фінансування тих, які здатні витримувати регуляторний і кліматичний тиск та демонструють кращу довгострокову життєздатність.

Паралельно з перебудовою портфеля банк починає розвивати власний продуктивний ряд сталого фінансування, створюються кредитні програми для модернізації виробничих процесів, підвищення енергоефективності, впровадження відновлюваних технологій або зменшення викидів. У деяких випадках банки застосовують стимулюючі ставки для клієнтів, які демонструють чіткий прогрес у покращенні ESG-профілю, що допомагає не лише керувати ризиком, а й впливати на поведінку позичальників.

Завершальна частина цього процесу пов'язана з постійним моніторингом та переглядом політик, адже стратегія ESG-трансформації не є статичним

документом, тому банк регулярно оцінює, наскільки фактична структура портфеля відповідає поставленим цілям, як змінюється ESG-профіль клієнтів і які нові ризики виникають у відповідь на зміни економічного чи нормативного середовища. Це дозволяє оновлювати методiku, коригувати ліміти, підвищувати вимоги до даних і поступово формувати більш стійкий портфель.

У межах інтеграції ESG-факторів важливе значення матиме ESG-momentum, або ж ESG-імпульс, який запропонували у дослідженні студенти бізнес-школи Копенгагена, він характеризує не стільки поточний рівень сталості компанії, скільки динаміку змін її ESG-профілю. На практиці цей підхід дозволяє банку оцінити, чи рухається позичальник у напрямі підвищення прозорості, зниження вуглецевих викидів, покращення трудових стандартів чи зміцнення системи управління, а також із якою швидкістю це відбувається [41].

Позитивний імпульс сигналізує про зниження майбутніх ризиків і підвищення надійності клієнта, що відображається у м'якшому ціноутворенні, ліберальніших лімітах та зростанні ваги таких активів у портфелі. Негативна або нульова динаміка, навпаки, вказує на приховані ризики, зростання чутливості до регуляторного тиску та потенційну вразливість бізнес-моделі, що обґрунтовує більш жорсткі умови фінансування або зменшення експозиції. Завдяки використанню ESG-імпульсу трансформація портфеля відбувається поступово та природно, бо компанії, що системно покращують свій ESG-профіль, зміцнюють позиції, тоді як пасивні або ризикові витісняються.

У межах комплексної стратегії інтеграції ESG-критеріїв у портфель активів варто згадати напрям impact investing, або ж фінансування з позитивним впливом, який формує найвищий рівень ESG-орієнтації. На відміну від підходів, що переважно зосереджуються на обмеженні ризиків або вдосконаленні процесів оцінювання сталості, цей компонент стратегічно спрямований на підтримку проєктів і компаній, чия діяльність безпосередньо генерує позитивний соціальний чи екологічний ефект. Таке фінансування стає логічним продовженням процесу переходу від пасивного реагування на ESG-

ризиків до їх активного управління, адже у фокусі опиняються бізнес-моделі, що не лише демонструють стійкість, а й формують її на системному рівні.

У структурі портфеля це проявляється у поступовому збільшенні частки активів, пов'язаних із відновлюваною енергетикою, енергоефективністю, циркулярною економікою чи соціальними інноваціями, що підвищує статус портфеля як інструмента сприяння сталому розвитку.

Змістовною основою включення імпаکت-фінансування до стратегії є принципи інтенціональності, вимірюваності та прозорості, які забезпечують відстежуваність і підтверджуваність фактичного впливу та гарантують, означає, що інвестор або банк має чіткий намір створити позитивний соціальний чи екологічний вплив, а не отримує його випадково як побічний ефект фінансування.

Додатковий акцент на концепції додатковості посилює вимоги до відбору активів, адже передбачає наявність доведеного внеску банку у досягнення позитивного результату. Це перетворює на важливий структурний елемент ESG-трансформації портфеля, що не лише підвищує його стійкість, а й формує нову логіку розподілу капіталу, узгоджену з довгостроковими кліматичними та соціальними орієнтирами. Завдяки цьому стратегія інтеграції ESG набуває завершеності, поєднуючи аналітичні механізми оцінки ризиків із практичними інструментами підтримки сталих економічних секторів.

У контексті українського банківського сектору варто враховувати, що значна частина активів банків представлена не кредитами, а інвестиціями у державні цінні папери. У воєнний час ця частка зросла ще сильніше, оскільки ОВДП стали основним інструментом підтримки ліквідності та мінімізації ризиків. Це суттєво впливає на те, як формується стратегія ESG-трансформації портфеля, адже банк не може зосередитися виключно на кредитному сегменті, оскільки велика частина ризикової структури визначається саме інвестиційним блоком.

ОВДП у класичному вигляді не несуть екологічних або соціальних характеристик, оскільки це інструменти загального фонду бюджету. Вони

мають мінімальний кредитний ризик, проте не можуть бути віднесені до «зелених» активів, бо не містять прив'язки до проєктів сталого розвитку. Через це інвестиційна частина портфеля з погляду ESG часто виглядає нейтральною, вона не підвищує «зелену частку», але й не створює підвищених екологічних або соціальних ризиків. Для стратегії ESG-трансформації це означає, що інвестиційний портфель не є проблемним активом, але водночас і не дає банку можливості збільшувати GAR чи інші ESG-індикатори за рахунок існуючих державних інструментів.

Водночас у стратегії ESG-трансформації важливо закласти можливість розвитку сегмента «зелених» облігацій та спеціалізованих випусків державних паперів. Навіть якщо в Україні ринок таких інструментів поки на стартовому етапі, інтеграція їх у стратегію дозволяє сформувати базу для майбутнього переходу. У світі державні зелені облігації використовуються для фінансування енергоефективності, інфраструктури, транспорту та проєктів, пов'язаних із декарбонізацією. Як показує практика ЄС, їхня наявність прямо впливає на частку «зелених» активів у портфелях банків, оскільки ці інструменти повністю відповідають вимогам таксономії.

Тому стратегія банку має містити блок, присвячений роботі з інвестиційними активами. Навіть якщо наразі частка зелених паперів у державному боргу України нульова, банк може формувати внутрішню політику щодо участі у майбутніх випусках сталих, зелених або соціальних ОВДП. Це дозволяє заздалегідь створити інституційну готовність: визначити підходи до оцінки таких інструментів, критерії їх відповідності та роль в управлінні ризиками. Крім того, наявність відповідної політики дає змогу банку публічно демонструвати готовність до участі у фінансуванні зелених державних ініціатив, що підсилює його репутацію та узгоджується з міжнародними очікуваннями.

Таким чином, ESG-трансформація портфеля ґрунтується на поступовій інтеграції матеріальних екологічних, соціальних та управлінських факторів у моделі ризику, що автоматично змінює структуру активів на користь стійкіших

позичальників. Використання ESG-імпульсу посилює динамічну оцінку ризиків, а розвиток сталих продуктів і можливих зелених державних інструментів формує підґрунтя для зростання «зеленої» частки активів. Такий підхід робить управління портфелем більш адаптивним і стійким у довгостроковій перспективі.

3.2. Методичні рекомендації щодо оцінки та управління ESG-ризиками в портфелі активів

Ефективна система управління ESG-ризиками повинна забезпечувати для банку не лише виявлення вразливих секторів і позичальників, а й формування кількісної оцінки стійкості портфеля активів. Саме тому ключовим завданням методики є перехід від загальних підходів до вимірюваних індикаторів та інтеграції результатів у кредитні й інвестиційні рішення.

Як підкреслює KPMG, ESG-ризики становлять окремий клас загроз, оскільки можуть негативно позначитися на активах, фінансах, прибутку та репутації банку. Цей висновок задає рамку для всієї методики, адже йдеться не про репутаційні ризики та втрати, а про реальний вплив на якість, кількість, стан активів, дефолти та капітал в цілому [43].

Оскільки у попередньому підрозділі було розглянуто стратегічну логіку ESG-трансформації портфеля, у методичних рекомендаціях доцільно зосередитися саме на технічній частині оцінки ESG-ризиків. На практиці це означає, що вже визначені раніше матеріальні фактори, галузеві відмінності та динаміка ESG-профілів мають бути формально інтегровані у процедури управління ризиками. Таким чином, раніше описані елементи скорингу, аналізу стійкості позичальника та ризик-орієнтованого формування портфеля стають підґрунтям для більш структурованої системи вимірювання ризиків, яка охоплює як індивідуальний, так і портфельний рівень.

У цьому контексті банки поступово переходять до формалізації ESG-оцінок, що дає змогу передавати результати аналізу у цінові параметри, ліміти

та регуляторні вимоги. Як наголошують міжнародні консультанти, ESG-ризик можуть негативно позначитися на активах, фінансах, прибутку та репутації банку, тому їхня оцінка повинна бути синхронізована з традиційними інструментами ризик-менеджменту, а не існувати паралельно. Це безпосередньо впливає на вимоги до якості даних, збір інформації, структуру ESG-анкети та застосування вагових коефіцієнтів [43].

Після індивідуальної оцінки позичальника здійснюється поглиблена перевірка ризикових характеристик, наприклад E&S due diligence, про яку згадувалося раніше, однак її зміст виходить за межі простої перевірки документів. З огляду на підхід НБУ, який зазначає, що кліматичні ризики є складовою ризиків навколишнього середовища, тобто наголошуючи на екологічному аспекті ESG, банк повинен оцінювати не лише наявність дозволів чи політик, а й масштаб потенційної шкоди, ймовірність екологічних інцидентів, рівень відповідності сектора новим регуляторним вимогам та вплив факторів переходу на бізнес-модель. Тому така незалежна перевірка у рамках ESG-ризиків виконує функцію виявлення довгострокових джерел збитків, які класичні моделі ризику часто не враховують.

Коли ризики ідентифіковано та описано, наступним кроком стає їх кількісне вимірювання на рівні портфеля. Для цього в європейській практиці застосовують систему показників, що дають змогу оцінити стійкість активів, концентрацію ризиків і чутливість портфеля до кліматичної політики. Найпоширенішими індикаторами є GAR (Green Asset Ratio), BTAR (Banking Book Taxonomy Alignment Ratio), WACI (Weighted Average Carbon Intensity) та financed emissions за стандартом PCAF, які наведені у табл. 3.1.

Таблиця 3.1 - Основні показники портфельної ESG-оцінки банків

Індикатор	Повна назва	Що вимірює	Джерело/стандарт
GAR	Green Asset Ratio	Частка активів, узгоджених з таксономією ЄС	EBA
BTAR	Banking Book Taxonomy Alignment Ratio	Таксономійна узгодженість МСП та інших активів	EBA
WACI	Weighted Average Carbon Intensity	Середня вуглецева інтенсивність портфеля	TCFD
Financed emissions	Фінансовані викиди	Внесок активів у загальні викиди	PCAF

Green Asset Ratio є базовим кількісним індикатором, який показує, яка частка активів банку відповідає критеріям сталості за таксономією ЄС. Його ключова функція не у вимірюванні «зеленості» банку, а у виявленні структурних ESG-ризиків, які приховані у складі портфеля. Якщо значна частина активів не відповідає таксономії або не може бути оцінена через брак даних, це свідчить про підвищену чутливість портфеля до регуляторних, технологічних та ринкових змін, пов'язаних з екологічним переходом. Сама логіка показника змушує банк проаналізувати, де саме зосереджені нефінансовані ризики та які сегменти портфеля є вразливими.

Водночас GAR має суттєві структурні обмеження, які важливо враховувати при інтерпретації. Європейська банківська федерація наголошує, що навіть низьке значення GAR не завжди є ознакою слабкої сталості, а радше індикатором секторної структури, географії клієнтів, частки МСП чи інвестицій у державні цінні папери. Проте з погляду оцінки ризиків саме ця «стриманість» показника робить його цінним: він дозволяє банку чітко бачити, яка частина портфеля підпадає під ризики жорсткіших вимог сталості і може подорожчати або втратити вартість у процесі екологічного переходу [46].

Попри всі обмеження, GAR необхідний як стартова точка кількісної оцінки ESG-ризиків. Він формує фундамент для сценарного аналізу, стрес-тестування та визначення ризик-апетиту, дозволяючи оцінити чутливість портфеля до змін регуляторної політики, цін на енергію та посилення кліматичних стандартів. Для банку це індикатор того, наскільки його бізнес-

модель узгоджена з траєкторією декарбонізації; для наглядових органів - сигнал ступеня концентрації ризикових активів, а для інвесторів - орієнтир довгострокової стійкості. Таким чином, GAR не дає вичерпної картини сталості, але є необхідним інструментом раннього виявлення екологічних ризиків і розуміння потенційної вразливості портфеля у довгостроковій перспективі.

Попри значущість GAR як базового індикатора, його можливості для повної оцінки ризиків залишаються обмеженими тим, що він охоплює лише тих позичальників, які зобов'язані звітувати за європейськими стандартами сталості. У результаті велика частина корпоративного портфеля, насамперед сегмент МСП, не потрапляє до аналізу, навіть якщо їхня діяльність може бути екологічно узгодженою або, навпаки, містити підвищені ESG-ризики. Це створює потребу у ширшому підході до оцінювання, який дозволяє врахувати потенціал «сталих» активів там, де GAR технічно не застосовується. Саме таку функцію виконує BTAR, що розширює межі аналізу та забезпечує більш точне бачення структури ризиків портфеля.

BTAR був розроблений як доповнення до GAR і дозволяє включати до розрахунку таксономійно узгоджені види діяльності позичальників, які не підпадають під вимоги NFRD чи CSRD. Цей підхід офіційно позиціонується як спосіб сформувати «більш повну картину узгодженості активів банків з таксономією та стимулювати розвиток зеленого фінансування малого і середнього бізнесу». Завдяки цьому BTAR дає змогу оцінити екологічний профіль тих сегментів, які у більшості економік формують основну частину кредитного портфеля, але при цьому залишаються поза полем дії традиційних механізмів розкриття інформації [46].

З точки зору управління ризиками BTAR є важливим інструментом, адже він дає можливість визначити реальну частку активів, що відповідають критеріям сталості, і зрозуміти, наскільки портфель банку залежить від секторів, чутливих до кліматичної політики, технологічних змін чи регуляторних вимог. Для українських банків BTAR особливо цінний, оскільки

структура кредитування сильно зміщена в бік МСП, а відсутність обов'язкового ESG-звітування робить GAR недостатнім для повної оцінки ризикових сегментів. VTAR компенсує це обмеження і дозволяє точніше відобразити екологічну якість активів.

У цьому сенсі VTAR є не стільки «додатковим» показником, скільки індикатором, який дозволяє банку отримати реалістичне уявлення про концентрацію активів, їхню вразливість до кліматичної та регуляторної трансформації, а також потенціал нарощення стійкої частини портфеля. Для стратегії управління ESG-ризиками це означає формування більш об'єктивної бази для сценарного аналізу, перегляду ризик-апетиту та прийняття рішень щодо лімітів, адже банк оперує не «видимою» частиною активів, а повним спектром операцій, здатних впливати на його стійкість у довгостроковій перспективі.

WACI відображає середню вуглецеву інтенсивність портфеля з урахуванням ваги кожного активу, що дозволяє банку оцінити масштаб кліматичних та перехідних ризиків у фінансованій діяльності клієнтів. Цей показник показує, які сектори та позичальники формують основну частину викидів, і наскільки портфель може постраждати внаслідок переходу до низьковуглецевої економіки. З огляду на те, що навіть фінансово стійкі компанії можуть бути вразливими через високу інтенсивність викидів, WACI дає змогу виявляти приховані ризики, які не фіксуються традиційними кредитними моделями.

Практичне застосування WACI полягає в оцінці чутливості портфеля до регуляторних змін, подорожчання вуглецю та посилення вимог до розкриття кліматичних даних. Показник використовується як база для сценарного аналізу і кліматичного стрес-тестування, що дозволяє моделювати вплив різних траєкторій переходу на валову маржу, заставу та кредитоспроможність позичальників. Таким чином WACI є фундаментальним індикатором для оцінювання ризику знецінення активів та визначення секторів, які потребують підвищеної уваги або обмеження експозиції.

Методологія PCAF (Partnership for Carbon Accounting Financials) забезпечує стандартизований підхід до розрахунку «фінансованих викидів», тобто викидів парникових газів, що асоціюються з кредитами та інвестиціями банку. Цей показник дозволяє інституції зрозуміти, яку частину глобальних викидів вона фактично фінансує через свою діяльність і якою мірою її портфель впливає на кліматичні тенденції. На відміну від WACI, PCAF формує повну «вуглецеву карту» портфеля, показуючи внесок кожного активу у загальний обсяг викидів та дозволяючи аналізувати не лише інтенсивність, а й масштаб фінансованого впливу.

З позиції управління ризиками *financed emissions* відіграють критичну роль, адже вони дозволяють оцінити довгострокову стійкість експозицій до секторів з високими викидами, а також визначити, де існують ризики регуляторного тиску, знецінення застави чи технологічного відставання. Показники PCAF дають змогу банку формувати дорожні карти декарбонізації портфеля, встановлювати внутрішні цілі скорочення викидів та інтегрувати кліматичні дані у процеси ціноутворення, скорингу і лімітування. У результаті PCAF перетворюється на методичну основу для оцінювання глибинних кліматичних ризиків і планування трансформації портфеля у відповідь на глобальні тенденції.

Підсумовуючи, оцінювання ESG-ризиків у портфелі активів має ґрунтуватися на поєднанні індивідуальної та портфельної діагностики. На рівні позичальника банк застосовує формалізовану ESG-оцінку і поглиблену перевірку ризикових характеристик, що дозволяє виявляти довгострокові екологічні, соціальні та управлінські загрози, не охоплені традиційними моделями. На портфельному рівні використовуються кількісні індикатори, які є необхідним інструментом для виявлення прихованих ESG-ризиків, оцінки вразливості активів до кліматичної та регуляторної трансформації й формування обґрунтованих управлінських рішень. Вони забезпечують об'єктивну, порівнювану та динамічну оцінку ризикових сегментів, дозволяють

проводити сценарний аналіз і стрес-тестування та слугують основою для коригування ризик-апетиту, лімітів і структури портфеля.

3.3. Оцінка економічної ефективності впровадження ESG-підходу в управління активами банку

Оцінювання ефективності впровадження ESG-підходів потребує комплексного та багаторівневого підходу, адже сталий розвиток не може розглядатися виключно через призму короткострокової прибутковості. На відміну від традиційних інвестиційних стратегій, де економічний ефект зазвичай проявляється відносно швидко, інтеграція ESG змінює саму логіку управління активами.

Йдеться про глибоку трансформацію підходів до оцінювання ризиків, структурування портфеля, методів збору даних, організації внутрішніх процесів і підходів до взаємодії з клієнтами. Тому ефективність ESG варто оцінювати не лише в категоріях економічної віддачі, а й у контексті довгострокової адаптивності банку до регуляторних, кліматичних та ринкових змін (рис. 3.2).

Академічні та аналітичні дослідження демонструють неоднозначність економічних результатів ESG на глобальному рівні. Аналіз діяльності 159 банків у 42 країнах за шість років показав, що у країнах із низьким або середнім рівнем розвитку сталості кращі ESG-оцінки були пов'язані зі зниженням прибутковості. Подібний висновок міститься в іншому дослідженні, де прямо зазначено, що діяльність у сфері ESG може знизити прибутковість банків, а ключовими чинниками зниження прибутку стають підвищені комплаєнс-вимоги, складні процедури ESG-due diligence та зростання адміністративного навантаження [47, 48].

Рисунок 3.2 - Економічні ефекти інтеграції ESG-підходу в управління активами банку

Український банківський сектор має ще більше структурних особливостей, що впливають на економічний ефект ESG, як було визначено раніше, більшість найбільших українських банків перебувають на підготовчому або проміжному етапі впровадження ESG і характеризуються низьким або помірним рівнем зрілості процесів. У практичному вимірі це означає, що економічні вигоди ESG в Україні поки що відтерміновані, а витрати - значні й відчутні.

За оцінками міжнародних консультантів, електронні системи для моніторингу ESG-даних коштують 5–20 тисяч доларів на рік, а підготовка персоналу - 1–5 тисяч доларів на одну особу. Для українських банків у період воєнної економіки ці суми є значними [51].

Це свідчить про те, що в середовищі, яке ще не має зрілої інфраструктури даних, механізмів перевірки та належного регуляторного супроводу, витрати на

інтеграцію ESG-компонентів збільшуються значно швидше, ніж банки встигають адаптувати бізнес-модель.

Водночас у глобальній практиці зафіксовано важливий ризик-знижувальний ефект: результати європейського дослідження за 2014–2022 роки показують, що загальний ESG-показник не має статистично значущого впливу на ROA, ROE та Tobin's Q, однак підвищення ESG-рівня асоціюється зі зменшенням частки NPL, тобто з покращенням якості активів [52].

Із огляду на те, що ефекти ESG формуються неоднорідно, для коректної оцінки результатів впровадження сталих підходів важливо розглядати кожен компонент окремо. Екологічні, соціальні та управлінські фактори впливають на портфель активів різними механізмами - від зниження ризиковості й покращення доступу до ресурсів до формування довіри клієнтів і стійкості бізнес-моделі. Тому доцільно проаналізувати, яким чином кожен зі складників ESG здатен генерувати як економічні, так і нефінансові вигоди, що разом визначають довгострокову ефективність управління активами банку (рис. 3.3).

Починаючи з екологічного аспекту, варто сказати, що урахування екологічних факторів у кредитуванні та інвестуванні створює довгострокову економічну вигоду через зменшення ризику знецінення активів. Компанії, що працюють у напрямках з високими викидами або надмірним використанням природних ресурсів, у майбутньому можуть зіткнутися з обмеженнями доступу до ринків, штрафами та підвищенням витрат на дотримання екологічних стандартів. Вчасна переорієнтація на позичальників з екологічною модернізацією допомагає банку уникати портфельних втрат.

Паралельно відкриваються нові можливості інвестування у «зелені» сектори. Фінансування енергоефективних проєктів, відновлюваної енергетики або циркулярних технологій забезпечує притік зовнішнього капіталу, оскільки міжнародні інвестори дедалі частіше спрямовують ресурси саме у такі активи. Таким чином, екологічний вектор стає джерелом диверсифікації доходів і посилення конкурентних позицій на ринку.

Рисунок 3.3 - Позитивні та негативні економічні ефекти екологічного, соціального та управлінського аспектів ESG у портфельному управлінні

Важливо, що екологічний ефект має і нефінансову складову. Зменшення негативного впливу на довкілля підвищує довіру клієнтів, покращує імідж банку як відповідального учасника економіки та формує основу для стійких партнерських відносин. Ці результати складно миттєво виміряти цифрами, проте саме вони визначають довготривалу цінність бренду банку і знижують потенційні репутаційні збитки.

Соціальний аспект ESG впливає на впровадження соціальних стандартів у процесі управління активами дає змогу оцінювати ризики, що пов'язані з впливом позичальника на працівників, споживачів та місцеві громади. Бізнеси, які ігнорують соціальну відповідальність, частіше стикаються зі страйками, судовими позовами, бойкотами та іншими подіями, що погіршують їхню спроможність обслуговувати борг. Відбір клієнтів із сильним соціальним

профілем сприяє стабільності кредитних виплат і знижує частку проблемних активів.

Соціально орієнтована політика формує ширшу та надійнішу клієнтську базу. Наприклад, підтримка малого та середнього бізнесу, проєктів зайнятості або критичної інфраструктури створює довгостроковий платоспроможний попит на банківські послуги. Хоча такі напрями не завжди забезпечують максимальний прибуток одразу, вони формують фундамент для сталого зростання та підвищують стійкість банку в періоди економічних шоків.

Соціальна відповідальність впливає і на репутаційний капітал. Прозора взаємодія з клієнтами, недискримінаційні умови та фінансування проєктів із позитивним суспільним ефектом зміцнюють імідж банку як інституції, що працює в інтересах суспільства. Зростання довіри населення та бізнесу, своєю чергою, позитивно відбивається на обсягах залучених ресурсів і здатності банку акумулювати капітал для розвитку.

Нарешті, управлінський аспект який через корпоративне управління визначає якість рішень і здатність банку контролювати ризики, тому його економічний ефект проявляється безпосередньо через фінансові результати. Прозорі процедури, ефективний комплаєнс та незалежний аудит мінімізують операційні втрати, зменшують імовірність шахрайських дій і підтримують стабільність кредитного портфеля. У результаті банк отримує нижчу волатильність прибутковості та потенційне зростання рентабельності.

Підвищення стандартів управління робить банк привабливішим для великих інституційних інвесторів і міжнародних фінансових організацій. Якісне розкриття інформації, особливо нефінансової, полегшує доступ до зовнішніх ресурсів і здешевлює вартість капіталу. Це створює додаткові можливості для розвитку портфеля активів без надмірного підвищення ризикового навантаження.

Крім економічних реакцій, ефективне управління зменшує репутаційні втрати у разі криз і підвищує стійкість бізнес-моделі. Банки, які демонструють відповідальність і відповідність міжнародним принципам управління, швидше

відновлюють довіру ринку після негативних подій. Таким чином, управлінський компонент ESG стає ключовим фактором довготривалої конкурентоспроможності та інтеграції у глобальну фінансову систему.

Отже, економічна ефективність впровадження ESG-підходу в управління активами банку полягає не у миттєвому зростанні прибутковості, а у формуванні довгострокової стійкості портфеля. На сучасному етапі ESG вимагає від банків значних початкових інвестицій у комплаєнс, цифровізацію та підготовку персоналу, що може тимчасово стримувати фінансові результати. Водночас інтеграція екологічних, соціальних та управлінських критеріїв уже забезпечує економічно відчутні ефекти: зниження частки проблемних активів, покращення ризик-менеджменту, підвищення репутаційної надійності та доступу до капіталу на вигідніших умовах.

Загалом, ESG-підхід демонструє позитивний вплив на якість і структурну стійкість активів, проте його повний економічний потенціал розкриватиметься поступово - із поглибленням зрілості процесів і розвитком ринкової інфраструктури. Таким чином, застосування ESG у портфельному управлінні є стратегічно ефективним рішенням, яке визначає здатність банку підтримувати стабільність і конкурентоспроможність у довгостроковому періоді.

Висновки до розділу 3

На основі розробленої стратегії ESG-трансформації портфеля активів можна зробити висновок, що ефективне впровадження сталих підходів вимагає поетапної перебудови всієї системи управління активами. Визначення матеріальних ESG-факторів, оновлення підходів до оцінювання ризиків, адаптація продуктового ряду та регулярний моніторинг результатів створюють умови для поступового зміщення портфеля у бік стійкіших активів.

Використання динамічних індикаторів, зокрема ESG-імпульсу, дозволяє заохочувати позичальників до покращення власного профілю, а включення інструментів імпаکت-фінансування формує додатковий позитивний ефект для

економіки та довкілля. У підсумку стратегія забезпечує збалансований розвиток портфеля, підвищує його адаптивність до регуляторних і кліматичних викликів та зміцнює довгострокову стійкість банку.

Методичні рекомендації щодо оцінки та управління ESG-ризиками в портфелі активів базуються на тому, що оцінювання ESG-ризиків повинно спиратися на поєднання детальної перевірки позичальників та кількісної діагностики портфеля. Формалізована ESG-оцінка і поглиблена перевірка ризикових характеристик дають змогу виявляти довгострокові екологічні, соціальні й управлінські загрози, які не охоплюються традиційними моделями ризику. Показники GAR, BTAR, WACI і financed emissions допомагають оцінити стійкість активів до кліматичної та регуляторної трансформації, виявити вразливі сегменти портфеля та обґрунтувати управлінські рішення щодо лімітів і ризик-апетиту. Таким чином формується прозоріше уявлення про структуру ризиків, що сприяє підвищенню довгострокової стійкості портфеля активів банку.

На кінець оцінкою економічної ефективності впровадження ESG-підходу в управління активами банків є те, що Інтеграція підходів сталого розвитку в управління портфелем активів не обіцяє швидкого зростання фінансових результатів. Водночас вона є інвестицією у тривалу стабільність банку і здатність протистояти екологічним, соціальним і регуляторним ризикам у майбутньому. Для українських банків такий підхід позначає поступову зміну фокусу. Від формального дотримання вимог - до використання сталості як дієвого інструмента управління ризиками, зміцнення ринкових позицій та залучення нових ресурсів.

Поєднання чіткого плану трансформації, практичного інструментарію оцінювання ESG-ризиків і оновленого бачення економічної ефективності відкриває можливість створити стійкіший, більш збалансований та екологічно спрямований портфель активів українських банків.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі розкрито теоретичні засади управління портфелем активів банку з урахуванням ESG-принципів, проаналізовано структуру активів банківської системи України у 2020–2024 роках та рівень упровадження сталого фінансування. Визначено основні бар'єри інтеграції ESG-підходів і запропоновано рекомендації щодо оптимізації портфельного управління та оцінки ESG-ризиків, а також обґрунтовано економічну доцільність ESG-трансформації банківського сектору.

За результатами дослідження сформульовано такі висновки.

Розкрито сутність і структуру портфеля активів банку в умовах сталого фінансування. Встановлено, що портфель активів є керованою системою фінансових інструментів, яка забезпечує оптимальний баланс між прибутковістю, ризиками та ліквідністю. Ключовим у його формуванні є стратегічна логіка поєднання активів, а не лише їх окремі характеристики. Структура портфеля визначається ринковими умовами, регуляторними вимогами та пріоритетами стійкого розвитку. Це підтверджує роль портфеля як центрального інструмента довгострокового зміцнення конкурентоспроможності банку.

Охарактеризовано міжнародний досвід впровадження ESG-підходів у банках. Виявлено, що в розвинених країнах ESG трансформує управління ризиками, систему KPI, продуктові лінійки та прозорість банківської діяльності. Розширюється застосування нефінансових показників і кліматичних стрес-тестів, посилюється зв'язок між доступом до капіталу та ESG-профілем банків. Подальша гармонізація стандартів звітності дозволяє мінімізувати greenwashing та підвищувати стійкість фінансових систем.

Оцінено стан і динаміку портфеля активів банків України у 2020–2024 роках, що підтвердило його суттєву структурну трансформацію під впливом воєнних ризиків та підвищеної економічної невизначеності. Зростання активів забезпечувалося переважно за рахунок інвестицій у низькоризикові державні

цінні папери та акумулювання ліквідності на рахунках у НБУ і на міжбанку, тоді як кредитний портфель відновлювався повільно. Фінансування бізнесу та населення демонструвало позитивну, але помірну динаміку, а кредитування «зелених» секторів залишалося на обмеженому рівні. Це свідчить про зміщення акцентів на безпечні активи як основний елемент збереження фінансової стабільності банків у кризових умовах.

Досліджено рівень інтеграції ESG-факторів у діяльність провідних банків України, і встановлено, що існує істотна нерівномірність ESG-зрілості серед установ. Банки міжнародних груп демонструють найрозвиненіші системи екологічного та соціального управління, нефінансового звітування й моніторингу ризиків, тоді як більшість національних банків перебувають на етапі формування базових елементів ESG-підходів. Попри це, загальна траєкторія розвитку сектору є позитивною: ESG поступово перетворюється на складову стратегічного управління активами, підсилює довіру інвесторів та підвищує доступ до капіталу.

Ідентифіковано ключові бар'єри та ризики ESG-трансформації активів, що дало змогу визначити, що інтеграція ESG-факторів в управління портфелем активів українських банків поки не має системного характеру. Основні стримувальні чинники включають дефіцит достовірних ESG-даних, відсутність національної таксономії, недостатній розвиток методик оцінювання екологічних і соціальних ризиків, нерівномірність внутрішньої готовності банків та значну залежність від самодекларацій позичальників. Це підвищує ризик greenwashing і знижує ефективність прийняття управлінських рішень щодо структури активів, що віддаляє український банківський сектор від європейських стандартів сталого фінансування.

Розроблено стратегію ESG-трансформації портфеля активів банку з визначенням етапів упровадження та механізмів інтеграції ESG-факторів у процес управління активами, що дало змогу встановити, що ефективний перехід до сталого портфельного управління потребує поетапної перебудови існуючих підходів: від визначення матеріальних ESG-факторів і модернізації

ризик-менеджменту до адаптації продуктового ряду та регулярного моніторингу результативності. Інтеграція динамічних індикаторів, як-от ESG-імпульс, а також застосування імпакт-фінансування сприяють поступовому збільшенню частки стійких активів, підвищують адаптивність банку до кліматичних і регуляторних викликів та забезпечують довгострокову стабільність портфеля.

Запропоновано методичні орієнтири щодо оцінки ESG-ризиків та обґрунтовано економічну ефективність впровадження ESG-підходів у банківському секторі, в результаті чого встановлено, що поєднання детальної оцінки позичальників із кількісною діагностикою портфеля, зокрема із застосуванням показників GAR, BTAR, WACI та financed emissions, дозволяє своєчасно виявляти екологічні та соціальні ризики й підвищувати прозорість управлінських рішень. Хоча ESG-інтеграція не гарантує миттєвого зростання прибутковості, вона є інвестицією у зниження ризиковості, здешевлення фондування, зміцнення ринкових позицій та залучення нових джерел капіталу, що забезпечує економічно обґрунтований ефект у довгостроковій перспективі.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ НА ДЖЕРЕЛА

1. Іванова Т. Г. Управління банківським портфелем активів : автореф. дис.... канд. екон. наук / Іванова Т. Г. – Київ : ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана», 2008. – 25 с. [URL:https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/35899](https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/35899)
2. Король С. В., Смицнюк О. Р. Кредитний портфель комерційного банку: суть та особливості формування оптимальної структури. Науковий вісник ІФНТУНГ. Серія: Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості, 2022. № 2. С. 119–130. [URL:https://repo.nung.edu.ua/items/d7af1979-9fe6-4677-8c41-8932a88fbd68](https://repo.nung.edu.ua/items/d7af1979-9fe6-4677-8c41-8932a88fbd68)
3. Вербовенко І. В., Жарікова О. Б. Управління кредитним портфелем банку. Міжнар. наук.-практ. круглий стіл «Страховий ринок України: виклики в період дії воєнного стану та перспективи подальшого розвитку». Київ : НУБіП України, 2022. С. 13. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u207/zbirnik_tez_krugliy_stil_bss_19.12.2022_2.pdf
4. Del Sarto N. Corporate Governance and ESG Controversies: Navigating Risk-Taking in Banks. Business Strategy and the Environment, 2025. Vol. 34(4). P. 4541–4560. DOI: 10.1002/bse.4214 URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1002/bse.4214>
5. Витвицька У. Я., Баскевич Н. О. ESG-інвестиції як інструмент сталого розвитку в умовах глобальних викликів. Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. Держ. біотехнологічний ун-т. Харків: ДБТУ, 2024. С. 193-194. URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/60676>
6. Леус Д. В. Врахування ESG-критеріїв при здійсненні портфельного інвестування у сталий розвиток. Інвестиції: практика та досвід. 2014. № 2. С. 72–75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2014_2_18
7. EU Taxonomy for sustainable activities. European Commission. URL: https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-taxonomy-sustainable-activities_en

8. Basel Committee on Banking Supervision. Pillar 3 Framework – Executive Summary. 2023. URL: https://www.bis.org/fsi/fsisummaries/pillar3_framework.pdf
9. Introduction to the ISSB and IFRS Sustainability Disclosure Standards. IFRS Foundation. 2023. URL: <https://www.ifrs.org/sustainability/knowledge-hub/introduction-to-issb-and-ifrs-sustainability-disclosure-standards/>
10. Net Zero for Central Banks. Network for Greening the Financial System. URL: <https://www.ngfs.net/en/what-we-do/net-zero-central-banks>
11. Paris Agreement Capital Transition Assessment. PACTA. URL: <https://pacta.rmi.org/>
12. Міністерство фінансів України. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9. Фінансові інструменти. Офіц. переклад. Київ, 2023. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS_9_Ukrainian-compressed.pdf
13. Olteanu A.-L., Ionascu A. E., Zaharia R. M. ESG Reporting Standards in the Banking Sector: A Global Analysis. *Ovidius University Annals. Economic Sciences Series*. 2023. Vol. XXIII(1). P. 353–361. URL: <https://stec.univ-ovidius.ro/html/anale/RO/2023-i1/Section%205/22.pdf>
14. Bruno M., Lagasio V. An Overview of the European Policies on ESG in the Banking Sector. *Sustainability*. 2021. Vol. 13(22). Article 12641. DOI: 10.3390/su132212641. URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/13/22/12641>
15. Steele G. ESG and Banking. Rock Center for Corporate Governance at Stanford University. Working Paper No. 259. Stanford, 2024. 63 p. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4992325
16. Nițescu D. C., Ciobanu R., Călin A. E., Rusu A. G., Vierescu E. M. From Cost to Opportunity: The Role of ESG in Banking. *Amfiteatru Economic*. 2025. Vol. 27(68). P. 235–252. URL: https://www.amfiteatruconomic.ro/temp/Article_3395.pdf
17. Харченко А. М. Кредитний портфель банків України: аналіз, фактори, тенденції. Вісник Університету банківської справи. 2020. № 2(38). С. 54–60. URL: <https://ser.net.ua/index.php/SER/article/download/382/387/460>

18. Національний банк України. Вимоги до капіталу банків. Офіц. публікація. Київ, травень 2024 р. 32 с. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Vymogy_do_kapitalu_23-05-2024.pdf
19. Руденко Н. О. Структура інвестиційних портфелів банків України. Інвестиції: практика та досвід, 2024. № 12. С. 115–121. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/3957/3992>
20. Kulowicz L. ESG Trends in Banking: Key Directions and Recommendations. Матеріали I Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. «Проблеми та перспективи фінансового забезпечення відновлення економіки України». Дніпро: ДДАЕУ, 2025. С. 147–148. URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/handle/123456789/11847>
21. European Central Bank. Draft guide on climate-related and environmental risks. Frankfurt am Main, 2020. URL: <https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/ssm.202011finalguideonclimate-relatedandenvironmentalrisks~58213f6564.en.pdf>
22. Національний банк України. Практики в управлінні кліматичними ризиками та концепція їх упровадження в Україні. Методичне керівництво, 2024. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Climateseminar_11-2024.pdf
23. Національний банк України. Біла книга сталого фінансового сектору України, 2025. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Bila_knyga_2025_fin.pdf
24. Український кліматичний офіс. Офіс зеленого переходу: функції та напрями діяльності. URL: <https://ukrainian-climate-office.org/project/fond-u-sferizelenykh-innovatsii-innovateukraine-2/>
25. Незалежна асоціація банків України. ESG-підкомітет НАБУ об'єднує банки для ефективного впровадження принципів сталого розвитку. URL: <https://nabu.ua/ua/esg-pidkomitet-nabu-obyednuye-banki-dlya-efektivnogo-vprovadzhennya-printsipiv-stalogo-rozvitku.html>
26. Декларація сталого розвитку та ESG-політика АТ «ПУМБ». Київ, 2024. URL: <https://about.pumb.ua/growth>

27. Політика управління екологічними, соціальними та управлінськими ризиками АТ «Піреус Банк МКБ». Київ, 2024. URL: <https://piraeusbank.ua/ua/media/2825>

28. ОТП Банк. Зелені та соціальні продукти банку. URL: <https://www.otpbank.com.ua/about/sustainability/green-and-social-products/>

29. Екологічна та соціальна політика (витяг) АТ «Райффайзен Банк». URL: <https://raiffeisen.ua/content/dam/rbi/marketing/ua/documents/esg/Екологічна%20та%20соціальна%20Політика.pdf>

30. Ощадбанк. Що таке ESG і чому цей термін критично важливий для майбутньої відбудови України. URL: <https://www.oschadbank.ua/news/so-take-esg-i-comu-cej-termin-kriticno-vazlivij-dla-majbutnoi-vidbudovi-ukraini>

31. Фінансування розвитку та відновлення громад: матеріали АТ «Укргазбанк». URL: https://cigre.org.ua/wp-content/uploads/2024/10/mazayev_olesandr_ukrgaz_finansuvannya_rozvytku_ta_vidnovlennya_gromad.pdf

32. Екологічна та соціальна (E&S) політика АТ «КРЕДІ АГРИКОЛЬ БАНК», 2024. URL: <https://credit-agricole.ua/storage/files/vidredag-es-policy.pdf>

33. Звіт зі сталого розвитку. АТ «УКРСИББАНК», 2024. URL: https://ukrsibbank.com/wp-content/uploads/financial_reports/CSR_report2024_UA.pdf

34. Павліха Н. В. Впровадження ESG та корпоративної соціальної відповідальності у контексті циркулярної економіки: моніторинг ефективності та проблеми прозорості. Економіка та суспільство – № 68, 2024. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/26782/1/4873-4790-1-10-20241127.pdf>

35. Сапожніков В., Жабак А., Сидорко В., Можук В. Фінансові механізми сталого розвитку: зелені облігації, ESG-стратегії та регулювання ринку

- Economic Analysis, Volume 34. No. 4, 2024.
[URL:http://econa.wunu.edu.ua/index.php/econa/article/view/6241/6565657532](http://econa.wunu.edu.ua/index.php/econa/article/view/6241/6565657532)
36. Петренко В. С., Боровік Л. В., Карнаушенко А. С. Інтеграція ESG-факторів у фінансову звітність. Ефективна економіка № 10, 2024. URL: <https://dspace.ksaeu.kherson.ua/handle/123456789/10277>
37. Корчагіна Л. Ф. Вплив інформаційної асиметрії на ESG-активність підприємства. Актуальні проблеми менеджменту: теоретичні і практичні аспекти»: Матеріали шостої міжнар. наук.–практ. конф., 2023 р. – Одеса – 319 с. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/handle/123456789/15975>
38. Національний банк України. Статистичний додаток до звіту про фінансову стабільність, червень 2025. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-cherven-2025-roku>
39. UNDP Україна. Цілі сталого розвитку. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku>
40. De Jong M., Rocco S. ESG and impact investing. *Journal of Asset Management*. 2022. Vol. 23(7). P. 547–549. URL: <https://link.springer.com/article/10.1057/s41260-022-00297-7>
41. Krizo R., Lundsgaard M. Applying ESG Strategies to Portfolio Optimisation: A Comparative Study of how Varying Approaches to ESG can Guide Investment Decisions. MSc Thesis. Copenhagen Business School, Copenhagen, 2023. URL: research-api.cbs.dk/ws/portalfiles/portal/98731628/1617822_S129170_S127237.pdf
42. Jain S., Kumar A., Dambhare A., Mittal R. K. Integration of Environmental, Social, and Governance (ESG) Factors in Bank Asset Quality Assessment: A Review. ICETSBP 2024 Proceedings, 2024. URL: <https://www.atlantis-press.com/proceedings/icetsbp-24/126004246>
43. KPMG. ESG-ризик у банківській сфері: ефективні стратегії використання можливостей та зниження ризиків. Аналітичний звіт, 2022. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/ua/pdf/2022/01/esg-risks.pdf>

44. Національний банк України. Практики в управлінні ESG-ризиками та концепція їх упровадження в Україні, 2025. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/ESG_seminar_05-2025.pdf?v=14
45. Підходи і принципи розробки і впровадження ESG-стратегії в українських банках. Аналітичний звіт, 2024. URL: <https://www.ey.com/content/dam/ey-unified-site/ey-com/en-ua/services/climate-change-sustainability-services/documents/ey-sustainable-business-forum-2024.pdf>
46. European Banking Federation. Green Asset Ratio. Аналітичний документ, 2024. URL: <https://www.ebf.eu/wp-content/uploads/2024/01/Green-Asset-Ratio-January-2024-002-2.pdf>
47. Cantero-Saiz M., Sanfilippo-Azofra S., Torre-Olmo B., Bringas-Fernández V. ESG and bank profitability: the moderating role of country sustainability in developing and developed economies. Green Finance, 2025. URL: <https://www.aimspress.com/article/doi/10.3934/GF.2025011>
48. Yuen M. K., Ngo T., Le T. D. Q., Ho T. H. ESG activities and profitability under COVID-19: evidence from the global banking sector. Journal of Economics and Development, 2023. URL: <https://emerald.com/jed/article-pdf/24/4/345/1514015/jed-08-2022-0136.pdf>
49. Agnese P., Cerciello M., Oriani R., Taddeo S. ESG controversies and profitability in the European banking sector. Finance Research Letters, 2024. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1544612324000722>
50. Pietsch A., Salakhova D. Pricing of green bonds: drivers and dynamics of the greenium. ECB Working Paper Series. No. 2728, 2022. URL: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecb.wp2728~7baba8097e.en.pdf>
51. The Real Costs of ESG Implementation: SMB Guide for Sustainable Growth. Аналітична публікація, 2024. URL: <https://www.chinalexpert.com/news/real-costs-of-esg-implementation>
52. Chaveiro B. dos Santos. ESG and Financial Performance: Evidence of European Banks. MSc Thesis. Universidade Católica Portuguesa, 2024. URL:

<https://repositorio.ucp.pt/bitstreams/89cc5846-3e33-4547-85bd-1d0bc196f31/download>

Таблиця А.1 – Основні показники діяльності банків України за 2020-2024

рр.

Основні показники діяльності банків України					
Показник	Станом на:				
	01.01.2025	01.01.2024	01.01.2023	01.01.2022	01.01.2021
Кількість діючих банків	61	63	67	71	73
з них: з іноземним капіталом	26	27	29	33	33
у т.ч. зі 100% іноземним капіталом	19	19	22	23	23
Активи	3 414 920	2 945 030	2 351 678	2 053 232	1 822 841
Активи в іноземній валюті	959 610	830 251	731 006	583 133	585 493
Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями)	3 767 180	3 311 322	2 716 794	2 358 324	2 205 915
з них: нерезиденти	650 977	535 311	416 904	234 983	241 695
Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями) в іноземній валюті	1 054 566	922 528	819 633	678 862	745 787
Показник	Станом на:				
	01.01.2025	01.01.2024	01.01.2023	01.01.2022	01.01.2021
Інвестиційний портфель:	2 504 182	2 164 906	1 546 154	1 173 583	1 129 151
Готівкові кошти	111 324	79 218	74 760	75 375	73 174
Банківські метали	244	120	156	384	572
Кошти в Національному банку України	229 448	213 489	82 485	34 973	37 615
Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках	355 225	348 166	315 085	172 868	176 041
з них: нерезиденти	344 322	336 536	303 213	162 524	166 266
Строкові вклади в інших банках та кредити, надані іншим банкам	114 919	57 439	51 010	60 096	50 376
Вкладення в цінні папери та депозитні сертифікати	1 693 022	1 466 474	1 022 658	829 887	791 373
з них: нерезиденти	149 300	107 001	27 865	5 935	14 487
з них: ОВДП	990 817	734 466	532 704	605 244	588 307
Кредитний портфель:	2 276 064	2 049 356	2 072 426	2 130 694	1 921 194
Кредити надані клієнтам	1 138 032	1 024 678	1 036 213	1 065 347	960 597
кредити, що надані органам державної влади	13 077	18 349	24 809	26 973	11 641
кредити, що надані суб'єктам господарювання	850 581	783 690	801 413	795 513	749 335
кредити, що надані суб'єктам господарювання в іноземній валюті	284 304	267 779	281 016	291 682	331 910
кредити, що надані суб'єктам господарювання в національній валюті	566 277	515 911	520 397	503 831	417 425
кредити, що надані фізичним особам	274 272	222 590	209 943	242 633	199 561
кредити, що надані фізичним особам в іноземній валюті	11 188	11 972	13 053	20 819	31 120
кредити, що надані фізичним особам в національній валюті	263 084	210 618	196 890	221 814	168 441
кредити, надані небанківським фінансовим установам	102	49	48	228	60
Резерви за активними операціями банків (з урахуванням резервів за операціями, які обліковуються на позабалансових рахунках)	357 989	371 189	369 936	308 349	388 477

Бібліографічна довідка

Тема кваліфікаційної (магістерської) роботи:

«Управління портфелем активів банків України на засадах ESG-принципів»

Обсяг пояснювальної записки 78 сторінок.

Кількість рисунків 8 шт.

Кількість таблиць 7 шт.

Кількість додатків 1 шт. на 1 сторінці.

Графічний матеріал (слайди) 10 шт.

Перелік графічного матеріалу:

Слайд 1 – Актуальність та наукова новизна роботи

Слайд 2 – Теоретичні засади управління портфелем активів банку на основі ESG-принципів

Слайд 3 – Зарубіжний досвід управління портфелем активів банків з урахуванням ESG-факторів

Слайд 4 – Структура портфеля активів банків України

Слайд 5 – Кредитування МСП за КВЕД

Слайд 6 – Результати впровадження ESG-принципів у банках України

Слайд 7 – Основні бар'єри ESG-інтеграції

Слайд 8 – Стратегія інтеграції ESG-трансформації портфеля активів банків

Слайд 9 - Оцінка та управління ESG-ризиками в портфелі активів банку та їх економічна ефективність

Слайд 10 – Основні результати дослідження

_____р.
(дата)

_____ Н. Баскевич
(підпис)